

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Сергій, ВОЙТКО

(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ р.

**Дипломна робота
на здобуття ступеня бакалавра
за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка»
спеціальності 051 «Економіка»
на тему «Інтенсифікація інноваційно-інвестиційного співробітництва
України та ЄС»**

Виконав:

студент IV курсу, групи УС-91

Цубера Арсеній Сергійович

(підпис)

Керівник:

д.е.н., професор

Герасимчук Василь Гнатович

(підпис)

Рецензент:

к.е.н., доцент

Царьова Тетяна Олександрівна

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній роботі
немає запозичень з праць інших авторів
без відповідних посилань.

Студент _____
(підпис)

Київ – 2023 року

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»**

Факультет менеджменту та маркетингу

Кафедра міжнародної економіки

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність 051 Економіка

Освітньо-професійна програма Міжнародна економіка

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ Сергій ВОЙТКО
« ____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
На дипломну роботу студенту
Цубері Арсенію Сергійовичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Інтенсифікація інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС

керівник роботи Герасимчук Василь Гнатович, доктор економічних наук, професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «31» травня 2023 р. № 2077

2. Строк подання студентом роботи «14» червня 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи

- теоретична база: фундаментальні положення економічної теорії; наукові публікації, періодичні та монографічні видання; матеріали міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій;

- законодавча та нормативна база: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України («Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України»); закони та акти, що регулюють відносини в окремих сферах економічної діяльності («Про інвестиційну діяльність», «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні); пакти («Пакт про стабільність та розвиток»);

- статистична база: дані Міжнародного валютного фонду, Національного банку України, Світового банку, Eurostat, Державного комітету статистики України.

4. Зміст (дипломної роботи) пояснювальної записки (перелік завдань, які потрібно розробити) Провести дослідження теоретичних засад інноваційно-інвестиційного співробітництва; здійснити оцінку сучасного стану, структури

та динаміки іноземних інвестицій в Україні; проаналізувати шляхи вдосконалення співробітництва між Україною та ЄС в інноваційно-інвестиційній сфері, на їх основі сформулювати рекомендації щодо доцільності активізації співробітництва;

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслеників, плакатів, презентацій тощо) складається із 6 рисунків, які включають в себе діаграми та графіки, та 13 таблиць основної частини роботи.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання «25» жовтня 2022 р.

Календарний план

№ з/п	Назва етапів виконання дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Закріплення студента за науковим керівником дипломної роботи	01.09.2020-20.09.2022	
2	Вибір теми дипломної роботи та затвердження її на засіданні кафедри	21.09.2022-18.10.2022	
3	Розробка змісту дипломної роботи та видача завдання керівником	18.10.2022-31.10.2022	
4	Підписання завідувачем кафедри листа «Завдання на дипломну роботу студенту»	01.11.2022-03.11.2022	
5	Підбір літератури за темою дипломної роботи та її аналіз	03.11.2022-30.11.2022	
6	Підготовка теоретичного розділу та погодження його змісту з керівником дипломної роботи	31.12.2022	
7	Проведення аналізу об'єкта економічного дослідження	01.01.2023-28.02.2023	

8	Узагальнення результатів аналізу та виявлення невикористаних резервів у діяльності досліджуваного об'єкту	01.03.2023-15.03.2023	
9	Завершення підготовки другого розділу	20.03.2023	
10	Розробка та обґрунтування удосконалень, які є основою третього, рекомендаційного розділу	21.03.2023-20.04.2023	
11	Узагальнення отриманих наукових результатів всієї роботи та підготовка загальних висновків	21.04.2023-27.04.2023	
12	Оформлення дипломної роботи та перевірка її науковим керівником	28.04.2023-15.05.2023	
13	Доопрацювання дипломної роботи задля усунення виявлених керівником недоліків	16.05.2023-22.05.2023	
14	Проведення попереднього захисту та оформлення відгуку науковим керівником	23.05.2023-25.05.2023	
15	Подання дипломної роботи на перевірку на плагіат і проходження нормоконтролю	До 31.05.2023	
16	Надання дипломної роботи рецензенту. Підготовка рецензентом офіційної рецензії за встановленим зразком	28.05.2023-31.05.2023	
17	Підготовка доповіді та наочних матеріалів до захисту	01.06.2023-05.06.2023	
18	Захист дипломної роботи перед ЕК	Згідно із затвердженим графіком	

Студент _____ Арсеній ЦУБЕРА
(підпис)

Керівник роботи _____ Василь ГЕРАСИМЧУК
(підпис)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота на тему: «Інтенсифікація інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС» містить 62 сторінок, 13 таблиць та 6 рисунків. Перелік посилань нараховує 60 найменувань.

Мета роботи: дослідження сучасного стану та перспектив інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС.

Об'єкт роботи: проблематика іноземного інвестування в умовах геополітичних змін на міжнародному ринку.

Предмет роботи: процес вибору напрямків співробітництва в інноваційно-інвестиційній сфері.

Методи дослідження: загальнотеоретичні та спеціальні методи відповідно мети та завдань.

Результати дипломної роботи. В процесі виконання дипломної роботи було отримано такі результати методичного та практичного характеру:

- Сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС;
- Розроблено математичну моделі прогнозування обсягів інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС на наступні періоди;
- Прогнозовано інноваційно-інвестиційне співробітництво України та ЄС з врахуванням запропонованих напрямків розвитку;
- Оцінений рівень інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС та існуючих проблемних моментів;

Рекомендації щодо використання результатів роботи. Отримані результати можуть бути використані урядовими органами, дослідницькими установами або бізнес-компаніями для розробки стратегій та прийняття рішень з покращення інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційне співробітництво, Україна та Європейський Союз, інвестиційна діяльність, оцінка ефективності математичної моделі, залучення інвестицій.

ABSTRACT

The thesis on the topic: "Intensification of innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU" contains 62 pages, 13 tables and 6 figures. The list of links includes 60 names.

The purpose of the work: the study of the current state and prospects of innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU.

The object of the work: the problems of foreign investment in the conditions of geopolitical changes in the international market.

The subject of work: the process of choosing directions of cooperation in the innovation and investment sphere.

Research methods: general theoretical and special methods according to the purpose and tasks.

The results of the thesis. The following methodical and practical results were obtained during the completion of the thesis:

- Practical recommendations on improving innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU were formed;
- A mathematical model for forecasting the volume of innovative investment cooperation between Ukraine and the EU for the following periods has been developed;
- Innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU is predicted, taking into account the proposed directions of development;
- Assessed level of innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU and existing problematic points;

Recommendations on the use of work results. The obtained results can be used by government bodies, research institutions or business companies to develop strategies and make decisions to improve innovation and investment cooperation between Ukraine and the EU.

Keywords: innovation and investment cooperation, Ukraine and the European Union, investment activity, assessment of the effectiveness of the mathematical model, investment attraction.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС	6
1.1 Інноваційно-інвестиційне співробітництво: сутність та загальні засади	6
1.2 Особливості міжнародного співробітництва в інноваційно-інвестиційній сфері.....	9
1.3 Принципи інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС: міжнародні договори та проблематика їх виконання.....	14
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС В 2020-2022 РР.	19
2.1 Аналіз стану інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні	19
2.2 Участь ЄС в інноваційно-інвестиційних проєктах: правовий та економічний аспекти.....	24
2.3 Оцінка рівня інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС та існуючих проблемних моментів.....	35
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС	42
3.1 Розробка математичної моделі прогнозування обсягів інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС на наступні періоди	42
3.2 Оцінка параметрів розробленої моделі та її ефективності	46
3.3 Прогнозування інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС з врахуванням запропонованих напрямків розвитку	48

3.4 Рекомендації щодо вдосконалення інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС	51
ВИСНОВКИ.....	55
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	56

ВСТУП

Актуальність теми. Ідея глобалізації була домінуючою темою в дискусіях про світову економіку протягом останніх трьох десятиліть. Ця концепція була проаналізована та обговорена широким колом експертів, від політиків та економістів до соціологів і простих громадян, різними мовами та в більшості країн. Обговорення глобалізації — це не просто минуща тенденція, а відображає реальний і постійний процес, який визначатиме майбутнє людства. Україна має потенціал для залучення іноземних інвестицій, але наразі не отримує значних надходжень. Вивчивши причини цього та вивчивши успішні інвестиційні стратегії інших країн, Україна може покращити свій інвестиційний клімат і залучити більше коштів.

Метою роботи є дослідження сучасного стану та перспектив інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС.

Виходячи з актуальності та мети, сформулюємо наступні **завдання дослідження**:

- провести дослідження теоретичних засад інноваційно-інвестиційного співробітництва;
- здійснити оцінку сучасного стану, структури та динаміки іноземних інвестицій в Україні;
- проаналізувати шляхи вдосконалення співробітництва між Україною та ЄС в інноваційно-інвестиційній сфері, на їх основі сформулювати рекомендації щодо доцільності активізації співробітництва.

Об'єкт дослідження – проблематика іноземного інвестування в умовах геополітичних змін на міжнародному ринку.

Предмет дослідження – процес вибору напрямків співробітництва в інноваційно-інвестиційній сфері.

Методи дослідження – загальнотеоретичні та спеціальні методи відповідно мети та завдань.

Інформаційна база дослідження – наукова література, статті у профільних виданнях, статистичні та розрахункові дані.

Структура роботи – вступ, 3 розділи з підрозділами, висновки та список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

1.1 Інноваційно-інвестиційне співробітництво: сутність та загальні засади

Основною метою інвестиційної діяльності є досягнення найкращих можливих засобів реалізації інвестиційної стратегії підприємства. Для досягнення цієї мети механізм управління інвестиціями повинен зосереджуватися на вирішенні наступних важливих завдань або цілей, зокрема, наступних [7, с. 98]:

- Економічний розвиток підприємства характеризується високими темпами, а його конкурентоспроможність пояснюється ефективним інвестуванням.

- Кінцевою метою інвестиційної діяльності підприємства є досягнення або максимально можливого рівня фінансового прибутку, або значний позитивний вплив на суспільство.

- Необхідно зменшити потенційні небезпеки, пов'язані з впровадженням інвестицій та виконанням інвестиційних завдань.

- Ідеальний рівень доступу до готівки від інвестицій і здатність оперативно реінвестувати кошти у відповідь як на зовнішні, так і на внутрішні зміни в інвестиційних операціях.

- Адекватні обсяги коштів для інвестицій та ефективне використання всіх доступних джерел разом із забезпеченням того, щоб їх склад відповідав прогнозованим результатам.

- Оцінка фінансової стійкості та платоспроможності підприємства під час інвестиційної діяльності включає прогнозування того, як ці інвестиції вплинуть на загальний фінансовий стан компанії.

- Вивчіть ефективні методи прискорення виконання поточного інвестиційного плану організації та інвестиційних ініціатив.

- На прибутковість інвестицій в український ринок впливає кілька основних факторів.
- Виникнення інфляції призводить до зменшення вартості майбутнього доходу.
- Зменшення попиту призводить до зменшення доходу, зокрема прибутку.
- Коли значна частина акцій утримується працівниками та керівництвом, це призводить до явища, коли прибуток витрачається, а прибуток зменшується з точки зору розподілу дивідендів.
- Проведення урядом жорсткої фіскальної політики призводить до зменшення загального чистого прибутку та дивідендів, отриманих бізнесом.
- У сценарії, коли існує велика кількість доступних продуктів, ринок зазнає гострої конкуренції.

Для аналізу інвестиційно-інноваційної діяльності використовуються переважно офіційні джерела статистичних даних, зокрема, державні статистичні щорічники та експрес-випуски Державної служби статистики, дані регіональних статистичних управлінь, дані Національного банку України про коливання курсу валют, дані про зміни у законодавчому полі тощо. Ряд статистичних даних можна отримати з відкритих джерел.

Моніторинг інвестицій у зовнішньоекономічну діяльність здійснюється органами державної статистики за такими формами, як квартальний «Звіт про прямі іноземні інвестиції» (форма № 10-зез) та річний «Звіт про зв'язки підприємства з прямими іноземними інвестиціями». Інвестиції в рамках відносин прямого інвестування» (форма № 11-зез ВПІ). Крім того, органи державної статистики використовують також форму № 13-зез для квартальної звітності про прямі інвестиції за кордон та форму № 12-зез ВПІ для річної звітності про взаємовідносини підприємства з прямими інвесторами в рамках відносин прямого інвестування. Чіткість щодо показників, які використовуються в цих формах, є важливою для точного статистичного

моніторингу іноземних інвестицій. Крім того, відповідно до рекомендацій Еталонного визначення ОЕСР для іноземних прямих інвестицій використовуються адміністративні дані НБУ про ринкову вартість прямих інвестицій (акцій, майна тощо) підприємств, установ. Також отримується адміністративна інформація від НБУ, ФДМУ, Мінекономрозвитку та органів державної реєстрації щодо суб'єктів господарювання, які отримали і/або здійснили інвестиції.

Основні показники й ознаки форм державного статистичного спостереження № 10-зез та № 13-зез:

- обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з початку інвестування нерезидентів в Україні та резидентів за кордоном;
- рух прямих інвестицій (акціонерного капіталу) за формами внесення/вилучення: грошові внески, цінні папери, рухоме і нерухоме майно, нематеріальні активи, за концесійними договорами та договорами про спільну інвестиційну діяльність;
- зміна вартості капіталу, утрата капіталу, перекласифікація інвестицій;
- дохід прямого інвестора за видами: дивіденди, проценти та інші доходи за борговими зобов'язаннями/вимогами;
- заборгованість за кредитами та позиками; кредиторська та дебіторська заборгованість за торговими кредитами; інші зобов'язання та вимоги між прямим інвестором і підприємством прямого інвестування;
- частка прямого інвестора у статутному капіталі підприємства прямого інвестування;
- обсяг та рух зворотного капіталу;
- резервний капітал підприємства-резидента (для форми № 10-зез);
- частка участі та розмір внеску підприємства прямого інвестування у статутний капітал підприємства-резидента, ідентифікаційний код ЄДРПОУ підприємства-резидента, у яке здійснено внесок (для форми № 10-зез);

- ознака підприємства прямого інвестування щодо існування зобов'язань/вимог перед/до пов'язаними підприємствами (для форми № 10-зез);
- ознака підприємства прямого інвестування щодо наявності інформації про іноземних інвесторів, які контролюють або впливають на його безпосередніх прямих інвесторів (для форми № 10-зез);
- ознака підприємства-прямого інвестора (резидента) щодо наявності інформації про здійснення прямих інвестицій підприємством прямого інвестування (нерезидентом) (для форми № 13-зез);
- ознака належності респондента до підприємств спеціального призначення.

Таким чином, основними джерелами для оцінки інвестиційних ризиків є державні та регіональні форми звітності та підсумкові звіти і релізи.

1.2 Особливості міжнародного співробітництва в інноваційно-інвестиційній сфері

Залучення інвестицій та донорського капіталу відбувається в рамках функціонування міжнародних відносин між країнами, тому доцільно спочатку розглянути сутність міжнародних відносин в цілому та місця інноваційно-інвестиційної діяльності в них. Міжнародні відносини розвиваються на рівні політичних, економічних, культурних та інших зв'язків між країнами світу. Поняття міжнародних відносин є досить широким і має ряд різновидів, таких як МЄВ, міжнаціональні відносини, зовнішньополітичні зв'язки та інші види відносин, які можуть бути як відокремленими, так і взаємопов'язаними. В основі міжнародних відносин лежать такі принципи, як взаємодопомога, взаємоповага, взаємовигода та ряд інших принципів, які забезпечують стійкість та розвиток міжнародних зв'язків.

Основні принципи міжнаціональних відносин в суспільстві побудовані на взаємоповазі та взаємодовірі між різними націями, країнами, окремими представниками тощо. Взагалі будь-які відносини мають бути побудовані на цих принципах, тому що недовіра породжує нездатність формувати дані відносини на належному рівні, партнерство у будь-якій сфері – це взаємовигідний процес, а отже, він має бути зручним для всіх його учасників. Особливо важливими ці принципи є у міжнародних відносинах, коли співробітництво та спілкування відбувається між різними націями, менталітет яких інколи є значно різним. Дана проблема має вирішуватись шляхом детального вивчення особливостей тієї чи іншої нації, та дотримання принципів етикету та взаємодовіри у відносинах.

Іншим принципом міжнародних відносин є взаємодовіра до націй, яка зазвичай є досить сталою до націй-представників розвинутих країн, які неодноразово підтверджували свою здатність до виконання взятих на себе зобов'язань, та є схожими за менталітетом до провідних європейських чи американських країн.

Таким чином, міжнародні відносини являють собою складний процес, який має на меті отримання взаємовигідних результатів, які в свою чергу базуються на узгодженні багатьох питань, які викликані відмінностями між окремими націями, і тільки взаємодовіра та взаємоповага дозволяє виробити такий механізм співробітництва, який задовольнить всі сторони даних відносин і не буде жодним чином зачіпати національні особливості жодного з ділових партнерів.

Міжнародне економічне співробітництво є вирішальним чинником, який впливає на прогрес і економічний розвиток усіх країн світу. Маючи понад 200 незалежних держав, кожна країна має власну політику та економіку, але також бере участь у різноманітних міжнародних відносинах, зокрема тих, що стосуються економіки. У нинішньому глобальному кліматі, коли світова економіка дедалі більше інтернаціоналізується, а країни взаємозалежні, важливо, щоб кожна нація оцінювала свої дії порівняно з діями інших і, коли

це необхідно, ухвалювала спільні рішення для досягнення оптимальних результатів.

Постійний розвиток глобальних економічних зв'язків служить засобом для підтримки та зміцнення мирних відносин, пом'якшення глобальної напруженості, створення основи для міжнародної економічної безпеки та додаткового сприяння економічному прогресу між державами в усьому світі. Таким чином, міжнародна економічна співпраця служить відчутною основою для зміцнення світового миру.

Аспект отримання ліцензій на патенти є життєво важливим у сфері винахідницької діяльності. Вкрай важливо реєструвати творіння, досягнення та технології, як тільки вони отримують схвалення. В Україні більшість охоронюваних документів відноситься до медичної, сільськогосподарської, транспортної, хімічної, фізико-математичної та біологічної галузей. І навпаки, міжнародні патенти стосуються переважно технічної, біологічної та сільськогосподарської областей. При цьому помітна розбіжність у кількості запатентованих матеріалів на користь Державного департаменту інтелектуальної власності.

Важливо визнати, що участь в інноваційних починаннях може бути пов'язана з ризиком і вимагає значних фінансових інвестицій. Однак це також дає можливість встановити домінуюче становище в певній сфері. З точки зору міжнародної співпраці, інвестиції в такі ініціативи відіграють вирішальну роль [1; с. 23].

Дослідження літературних джерел показує, що несприятливий інвестиційний клімат, економічна нестабільність і негативне світовідчуття країни можуть перешкоджати її здатності співпрацювати з іншими націями. Міжнародна рейтингова система, відома як *Doing Business*, широко використовується для оцінки економіки країни та умов ведення бізнесу. Вищий рейтинг свідчить про більш сприятливе регуляторне середовище для відкриття та ведення бізнесу. Щоб визначити місце країни в списку, експерти оцінюють 10 показників, кожен з яких має різний рівень важливості. Ці

показники включають реєстрацію підприємства, отримання дозволів на будівництво, підключення до енергосистем, реєстрацію власності, кредитування, захист інвесторів, оподаткування, міжнародну торгівлю, виконання контрактів і рішення про банкрутство. Позиція України поліпшувалась за останні роки існування рейтингу, але у 2021 році The World Bank Group перестала робити даний рейтинг. [1; с. 24].

Таблиця 1.1

Індекс Doing Business в Україні у динаміці за роками 2018-2020 [60]

Роки	Загальне місце у рейтингу	Місце країни за окремими показниками									
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
2018	76	52	35	128	64	29	81	43	119	82	149
2019	71	56	30	135	63	32	72	54	78	57	145
2020	64	61	20	128	61	37	45	65	74	63	146

Українська економіка стикається з проблемами в податковій системі, про що свідчать рейтинги. Наявність численних податків, значний час, необхідний для підготовки податкової звітності, і високі ставки податку на прибуток створюють значні перешкоди для підприємців, які бажають розпочати та підтримувати свій бізнес. Крім того, процес прийняття рішень щодо платоспроможності в країні є нестабільним, що призводить до тривалих і дорогих процедур для підприємців, які бажають ліквідувати свої неплатоспроможні компанії.

Безумовно, одним із вирішальних факторів успішної розробки та впровадження інноваційних рішень є наявність ресурсів та економічна стабільність. Однак важливо визнати, що людський потенціал відіграє значну роль у забезпеченні країни необхідними ресурсами. Європейські країни визнали це і вклали значні кошти в освіту та підготовку своєї робочої сили в галузі науки і техніки. Як наслідок, відсоток працівників у цій галузі за останні роки досяг 50%, що призвело до позитивних результатів у всіх сферах інновацій. Навіть країни з нижчим відсотком домагаються збільшення кількості високоосвічених людей серед свого населення. В Україні, наприклад,

дані свідчать, що до цієї категорії належить третина населення працездатного віку.

Сучасний етап розвитку України стикається із значною проблемою недостатності методологічної бази оцінки ефективності використання можливостей співробітництва при реалізації інноваційних проєктів. Це питання стає все більш актуальним через довгострокові наслідки світової фінансової кризи та низьке місце України за рівнем конкурентоспроможності на світовій арені. Відсутність розвитку таких галузей, як промисловість, наука, інформація, економіка, гальмує прогрес інноваційного напрямку будь-якої галузі. Щоб подолати цю проблему, Україна могла б розглянути можливість залучення високорозвинених країн із передовими методами управління інноваціями та розвитку.

Важливо ретельно вивчити різні кроки, пов'язані з розрахунком здійсненності та обсягу міжнародного проєкту, а також визначити всеохоплюючий показник, який може допомогти в його реалізації. Вкрай важливо врахувати та зменшити будь-які непередбачені ризики, які можуть виникнути під час виконання проєкту, мінімізуючи при цьому загальні втрати. Результат інноваційного та інвестиційного партнерства може призвести не лише до грошових прибутків, але й до соціальних покращень, прокладаючи шлях для багатообіцяючої майбутньої співпраці з іншими країнами. Для оцінки ефективності такого глобального співробітництва ми пропонуємо послідовний підхід, який включає кілька етапів.

1. Оцінка ключових показників, які визначають потенційну прибутковість інвестування в нову ініціативу, включаючи чисту приведену вартість, внутрішню норму прибутку, дисконтований період окупності та індекс прибутковості.

2. Оцінка ефективності інтеграції творчої ініціативи передбачає оцінку її економічної, соціальної та інших форм ефективності для визначення рівня досягнутої успішності.

3. Оцінка впливу проєкту на конкурентоспроможність економіки всієї країни, включаючи вимірювання різних індексів конкурентоспроможності, аналіз

ефективності експорту високотехнологічних товарів, оцінку ефективності продукції національних підприємств.

4. Щоб усунути вплив потенційних ризиків, необхідно внести корективи шляхом визначення різних типів ризиків, оцінки потенційних негативних наслідків, які можуть виникнути, та впровадження заходів для мінімізації цих ризиків.

5. Процес визначення комплексного заходу для прийняття інвестиційного рішення. [1; с. 30].

1.3 Принципи інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС: міжнародні договори та проблематика їх виконання

Сучасну світову і національну економіку можна охарактеризувати як такі, що функціонують в умовах макроекономічної нестабільності. Це, в свою чергу, обумовлює необхідність розробки ефективної державної політики, спрямовану на здійснення антикризового регулювання економіки, на відновлення економічної стабільності (у короткостроковому періоді) та досягнення економічного зростання (у довгостроковому періоді).

Під макроекономічною стабільністю прийнято розуміти збалансованість усіх складових економічної системи: обсягів випуску продукції (ВВП), зайнятості, рівня цін, інвестування, інноваційності економіки тощо. Проявами макроекономічної стабільності є повне використання всіх наявних у суспільстві ресурсів, економічне зростання, повна зайнятість, цінова стабільність, а також низький державний борг відносно ВВП, незначний дефіцит державного бюджету тощо.

Відповідно, макроекономічна нестабільність означає порушення збалансованості вищезазначених показників: відбувається скорочення випуску продукції національного виробництва, зростає циклічне безробіття, ціни стають некерованими і спостерігаються інфляційні процеси, порушується

фінансова стабільність через зростання дефіциту державного бюджету і державного боргу [18].

Порушення макроекономічної стабільності є переважно результатом циклічного розвитку економіки, що притаманне сучасному етапу розвитку світової і національних економік. Загальновідомо, що циклічність є закономірним явищем економічного життя і проявляється в періодичному проходженні економікою фаз спаду (кризи) і підйому (зростання). В той же час порушення макроекономічної стабільності в результаті кризових процесів має ряд негативних наслідків, що у підсумку зводяться до падіння рівня життя населення, його добробуту. Зважаючи на ці дві обставини надзвичайної ваги набуває дослідження сутності антикризового регулювання економіки, його основних інструментів.

Хорошим прикладом законодавчого формулювання макроекономічної нестабільності і визначення відповідних заходів боротьби із нею є європейський «Пакт про стабільність та розвиток» (ПСР) [7; с. 25].

Даний документ було прийнято в 1997 році, і одним з ключових його пунктів була вимога планування бюджетних витрат на наступні періоди таким чином, щоб в динаміці вони зменшувались. Цей додатковий захід фінансової дисципліни було введено, щоб дозволити державам-членам продемонструвати Європейській комісії та Раді міністрів, як вони мають намір привести свої баланси у відповідність до прийнятих нормативних стандартів [19].

Якщо країна-член ЄС перевищить допустимі межі, то формується висновок щодо того, що вона не робить достатньо для макроекономічної стабілізації, щоб виправити це, і тоді ЄС ініціює так звану. «Процедура надмірного дефіциту», згідно з якою формується економічний план для даної країни, що включає режим економії бюджету для повернення в нормативні рамки. Пакт також врегульовує суворі фінансові правила, які сприяють стабілізації економіки країни [20].

В Україні діє подібний механізм, згідно з яким планування доходів бюджету є складним фінансово-економічним і політичним процесом, що

полягає у врахуванні великої кількості факторів, які впливатимуть на дохідну та видаткову частину бюджету на будь-якому рівні. Про ефективність українського уряду можна судити за тим, наскільки він спроможний успішно прийняти та повністю виконати свій державний бюджет. Бюджетний процес полягає в плануванні його доходів і витрат на наступний і середньостроковий роки (плановий і наступні планові два бюджетні періоди) і дозволяє прогнозувати динаміку бюджетних коштів [33; с. 123]. Проте він є недосконалим, і не забезпечує потрібного стабілізаційного ефекту, тому існує потреба в дослідженні інших можливих механізмів протистояння макроекономічній нестабільності.

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на макроекономічні умови багатьох країн, що змусило Європейський Союз призупинити дію Пакту стабільності та розвитку на цей час. Ґрунтуючись на світовому досвіді, існують дві основні стратегії, які застосовуються для боротьби з поширенням вірусу та відновлення макроекономічної стабільності. Перша стратегія передбачає суворі обмеження, включаючи повне припинення роботи або віддалену роботу для некритичних підприємств та установ, а також дозвіл на роботу лише стратегічних підприємств, таких як супермаркети та аптеки. Допоміжні заходи включають обмеження пересування населення, вимогу до самоізоляції контактних осіб та скорочення соціальних контактів. Хоча цей підхід ефективний у запобіганні поширенню COVID-19 і позитивно впливає на здоров'я людей, він має катастрофічні наслідки для економіки, що призводить до значного падіння ВВП, зростання безробіття та багатьох галузей промисловості на межі банкрутства, що може посилити кризи та затримки відновлення макроекономічної рівноваги. Незважаючи на це, ця стратегія була прийнята багатьма країнами, включаючи Китай, Сінгапур, Україну, Австрію та інші, оскільки вона дозволяє швидко та ефективно стримувати хворобу та зменшувати негативні економічні наслідки суворих обмежень.

Друга стратегія є стратегією м'якого обмеження. Її використання пов'язане з дотриманням соціальних правил дистанціювання, заборонаю масових заходів, запровадженням протиепідемічних заходів на підприємствах, допуском до роботи тільки вакцинованих осіб тощо. Вона ефективна в країнах високого рівня самоорганізації та відповідальності усіх суб'єктів економіки за свої дії (Нідерланди, Швеція та інші) [21].

Безперечно, найважливішою соціальною цінністю є життя людини. Таким чином, усі країни вжили швидких заходів для стримування поширення вірусу, посилення тестування та підготовки своїх систем охорони здоров'я до боротьби зі зростаючою кількістю інфікованих осіб. Проте пандемія COVID-2019 і криза, що виникла, серйозно вплинули як на економіку, так і на соціальне становище. Зараз уряди намагаються компенсувати ці негативні наслідки шляхом впровадження заходів фінансової та монетарної політики з метою відновлення макроекономічної стабільності.

Економічна політика охоплює ряд стратегій і тактик, які застосовуються урядами для досягнення конкретних економічних цілей. В умовах глобальної пандемії, яка триває, головною метою економічної політики є відновлення макроекономічної стабільності. З цією метою уряди покладаються на поєднання фінансової та монетарної політики, кожна з яких передбачає різноманітні заходи та інструменти, спрямовані на відновлення економічного зростання [14].

У міру розвитку світової економіки співпраця між компаніями стає все більш важливою, стираючи кордони між націями. Ця тісна співпраця відкриває численні можливості, включаючи доступ до нових ринків, економію за рахунок масштабу та можливість залучати висококваліфікованих спеціалістів з різних куточків світу. Україна не є винятком із цієї тенденції, і їй важливо будувати міцні відносини з іншими країнами, особливо з могутнім Європейським Союзом. Для досягнення сталого розвитку необхідно прагнути до ефективної співпраці між Україною та іншими країнами, зокрема у сферах інновацій та інвестицій. Така співпраця може допомогти забезпечити

збалансований розвиток, особливо в умовах обмежених економічних ресурсів і екологічних проблем [1; с. 19].

Враховуючи поточну політичну та економічну ситуацію в Україні, яка вимагає суттєвих змін для покращення економіки країни, важливо працювати з потужними та впливовими групами, такими як Європейський Союз. На Україну безпосередньо впливає Європейська політика сусідства, вона має спільні кордони з шістьма країнами-членами ЄС, що вказує на бажання зрештою приєднатися до союзу. Тому будь-яка співпраця з країнами-членами ЄС була б кроком у правильному напрямку до узгодження із західними цінностями та цілями [1; с. 20].

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС В 2020-2022 РР.

2.1 Аналіз стану інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні

За даними Національного банку України, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, включаючи пайовий капітал і боргові інструменти, в економіку України станом на 31 грудня 2021 року становив 65 746,8 млн доларів США.

Кошти спрямовуються на раніше створені сектори економіки, які вже процвітають і приносять дохід.

На кінець 2021 року більшість прямих інвестицій було спрямовано на підприємства промисловості – 43,7 відсотка. Крім того, 15,5 відсотка інвестицій спрямовано в установи та організації, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автомобілів і мотоциклів. [55]

До основних країн-інвесторів належать Кіпр – 31,7 відс., Нідерланди – 21,6 відс., Швейцарія – 5,8 відс., Велика Британія – 4,6 відс., Німеччина – 4,6 відс., Австрія – 3,0 відс., Люксембург – 2,4 відс. і Франція – 2,0 відс.

На сайті Нацбанку оприлюднили звіт платіжного балансу, в якому зазначено, що прогнозований чистий приплив прямих іноземних інвестицій за 2022 рік очікується на рівні близько 587 млн доларів, у тому числі реінвестування доходу становить 655 млн доларів. Це значне зменшення порівняно з чистим надходженням у 7,5 мільярда доларів у 2021 році, який також включав реінвестування доходу на суму 4,9 мільярда доларів. [55]

Обсяги освоєння капітальних інвестицій підприємств України в 2021 році склали 673899,3 млн грн.

Станом на 2021 рік серед сфер економіки, які залучають найбільше капітальних інвестицій, є промисловість, на яку припадає 36 відсотків від загального обсягу, за нею йдуть сільське господарство, лісове господарство та рибальство з 10,4 відсотка та будівництво з 8,3 відсотка. На інформацію та

телекомунікації припадає 3,5 відсотка інвестицій, на оптову та роздрібну торгівлю та ремонт автомобілів і мотоциклів – 8,7 відсотка. Транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність отримують 6,5 відсотка, державне управління та оборона та обов'язкове соціальне страхування – 11 відсотків. Операції з нерухомістю становлять 4,6 відсотка від загального обсягу інвестицій. [55].

У 2021 році основним засобом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та установ, за рахунок яких у січні – грудні профінансовано 68,6 відсотка капітальних інвестицій.

Із загального обсягу капітальних інвестицій лише 5,0 відс. становили кредити банків та інші види кредитів.

За січень-грудень 2021 року на капітальні інвестиції з державного та місцевих бюджетів спрямовано 17,6 відсотка. Іноземні інвестори внесли лише 0,1 відсотка цих коштів, а 5,4 відсотка – кошти населення на будівництво житла. Решта 3,3 відсотка були з інших джерел фінансування. [55].

Прийняття Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» спрямоване на зміцнення економіки України шляхом залучення стратегічних інвесторів, покращення інвестиційного потенціалу країни, створення прибуткових можливостей зайнятості та підвищення конкурентоспроможності економіки. . Очікується, що запровадження державної підтримки значущих інвестиційних проектів стимулюватиме економічне зростання та розвиток [7].

Для аналізу та розробки стратегії залучення іноземних інвестицій під інноваційні проекти в Україну дослідимо спочатку інвестиційну діяльність за останні 3 роки.

У 2022 році приблизно 61,6 мільйона доларів США буде інвестовано в інноваційну діяльність підприємств, що на 5,2% більше ніж у 2020 році прямих іноземних інвестицій США (акціонерного капіталу). У 2021 році в економіку інвестували інвестори з 32 країн, причому найбільше інвестицій надійшло з Кіпру (26,7 млн дол. США), Німеччини (12,2 млн дол. США), Нідерландів (3,8

млн дол. США), Данії (3,2 млн дол. США), Польщі (3,1 млн дол. США), Австрія (2,6 млн дол. США). Найбільша частка прямих іноземних інвестицій у 2021 році була спрямована у промисловість (\$38,6 млн), далі йдуть оптова та роздрібна торгівля, ремонт автомобілів і мотоциклів (\$13,1 млн), професійна, наукова і технічна діяльність (\$3,7 млн), операції з реальним нерухомість (2,3 млн доларів) і будівництво (1,5 млн доларів). Через військові дії, що тривають, незрозуміло, як виглядатиме розподіл інвестицій у 2022 році.

Таблиця 2.1.

Прямі іноземні інвестиції у інноваційну діяльність за 2020-2022 рр. [53]

№	Показник	2020	2021	2022
1	Прямі інвестиції нерезидентів в області (акціонерний капітал та боргові інструменти)	1891198,6	1760720,2	1789278,0
2	Акціонерний капітал нерезидентів	1247254,6	1111353,3	1187709,3
3	Боргові інструменти (заборгованість за кредитами та позиками, зобов'язання за торговими кредитами та інші зобов'язання перед прямими інвесторами)	643944,0	649366,9	601568,7

Упродовж 2022 року вкладення в інноваційні підприємства здійснили інвестори з 33 країн світу. Найбільше інвестицій надійшло від партнерів з Польщі – 20,5 млн.дол., а також Німеччини – 8,7 млн.дол., Австрії – 5,9 млн.дол., Кіпру – 5,4 млн.дол., Туреччини – 5,1 млн.дол., Іспанії – 4,0 млн.дол. та Данії – 3,6 млн.дол. На ці країни припало 90,6% загального обсягу надходжень в область. З країн ЄС в економіку України вкладено 50,0 млн.дол. США, або 85,3% загального обсягу вкладень (у 2019 році – 25,6 млн.дол.США, або 93,1%). З обсягу прямих іноземних інвестицій, які надійшли у 2020 році, найбільше спрямовано у промисловість – 28,8 млн.дол. (49,1% від загальнообласного обсягу надходжень), фінансову та страхову діяльність – 16,9 млн.дол. (28,9%), транспорт, складське господарство, поштову та кур'єрську діяльність – 5,4 млн.дол. США (9,1%), професійну, наукову та технічну діяльність – 2,9 млн.дол. (4,9%).

Таблиця 2.2.

Прямі іноземні інвестиції за країнами походження [Error! Reference source not found.]

№	Країна	2020	2021	2022
1	Польща	381275,8	366684,6	375887,1
2	Кіпр	209777,4	146070,3	203439,4
3	Австрія	177696,4	112296,3	65348,4
4	Німеччина	81603,7	85202,9	109451,3
5	Швейцарія	70096,0	68530,6	71586,3
6	Данія	59752,2	61221,8	67121,8
7	Віргінські острови	49622,8	49033,1	47692,8
8	Нідерланди	38213,0	39547,6	49235,2

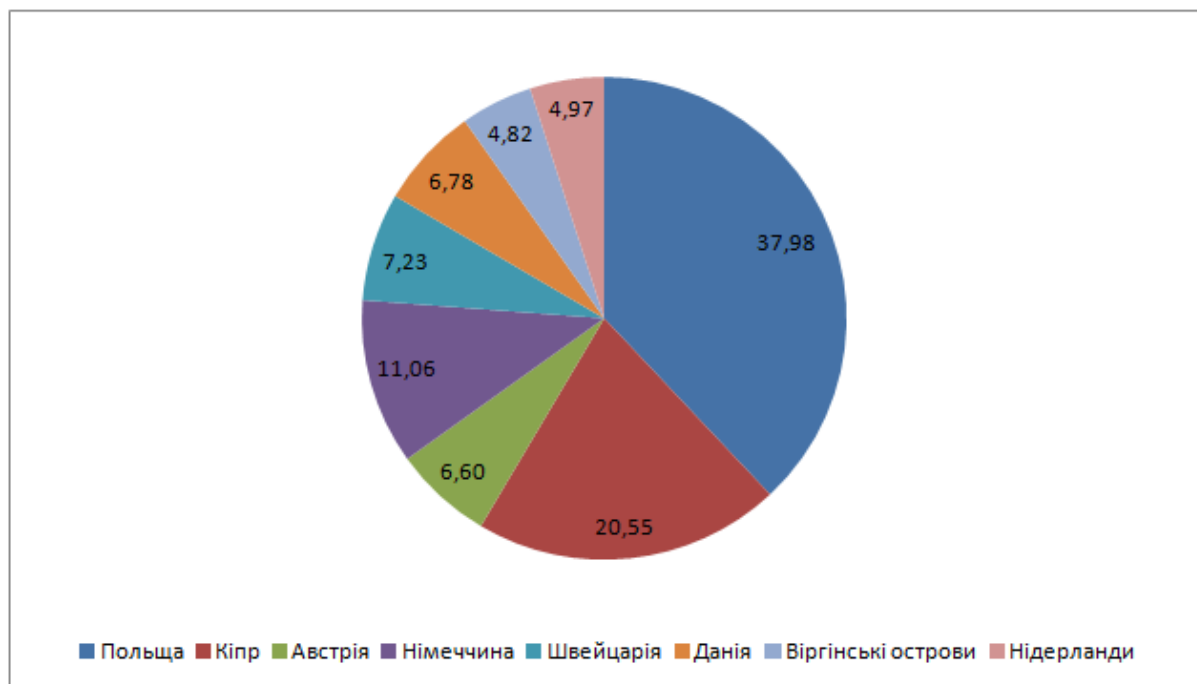

Рис. 2.1. Структура інвестицій за країнами у 2022 р.

У 2022 році більшість прямих іноземних інвестицій на загальну суму \$38,6 млн. дол. США було спрямовано в галузь промисловості, також \$13,1 млн на оптову і роздрібну торгівлю і ремонт транспортних засобів і мотоциклів, \$3,7 млн — на професійну, наукову та технічну діяльність, \$2,3

млн — на операції з нерухомістю, \$1,5 млн — на будівництво. Це свідчить про значний приплив капіталу в різні галузі економіки..

Таблиця 2.3.

Класифікація іноземних інвестицій за сферами економічної діяльності.

[53]

№	Показник	2020	2021	2022
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	37221,4	34802,9	37848,3
2	Промисловість	455313,7	425804,1	505107,4
3	Будівництво	17666,1	18373,1	20756,1
4	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	36069,4	42068,7	51971,6
5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	107891,1	77853,6	85365,8
6	Інформація та телекомунікації	30603,0	28573,1	29803,3
7	Фінансова та страхова діяльність	437831,3	374556,2	340888,2
8	Операції з нерухомим майном	89532,0	77484,7	79427,4
9	Інші галузі	35126,6	31836,9	36541,2
	УСЬОГО	1247254,6	1111353,3	1187709,3

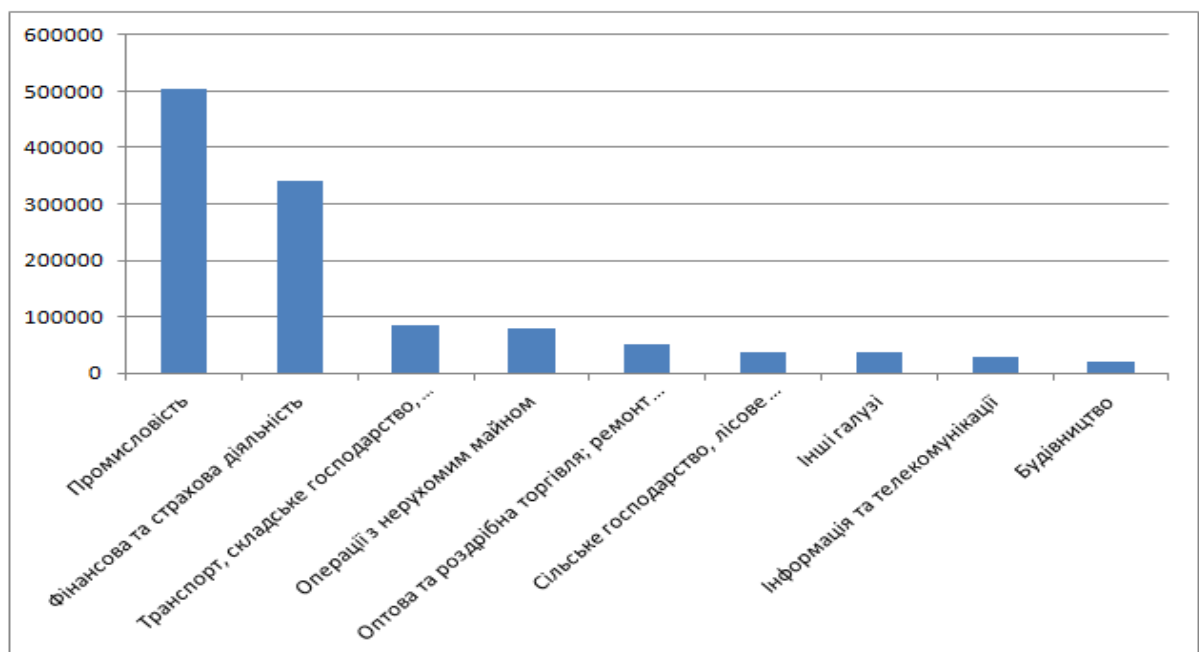

Рис. 2.2. Інвестиції за видами економічної діяльності у 2022 році

Більшість інвестицій було спрямовано у промисловий сектор, порівняно менше – у фінансову та страхову діяльність. З іншого боку, різні види економічної діяльності отримали значно менші інвестиції.

2.2 Участь ЄС в інноваційно-інвестиційних проектах: правовий та економічний аспекти

Процес інтеграції України в Європу є багатовимірною, постійно мінливою та тривалою процедурою, на яку впливають різноманітні внутрішні та зовнішні фактори, що призводить до складної, а часом і драматичної еволюції.

У сучасному світі однією з першочергових вимог будь-якої держави, в тому числі й України, є отримання більших фінансових ресурсів для зміцнення економіки. Як свідчать закордонні зразки, застосування конкретних фінансових інструментів має благодотворний і стійкий ефект. Цей фокус став ще більш важливим через нестабільність валютних курсів, цін на нафту, пандемію COVID-19 і повномасштабну війну. У таких умовах вкрай важливо забезпечити спрямування фінансових потоків у правильному напрямку.

На думку більшості експертів, які аналізують інноваційно-інвестиційну діяльність в Україні, вирішальну роль у цьому питанні відіграє держава. Вони пропонують уряду прийняти політику, яка безпосередньо підтримує інвестиції в інновації. Однак слід зазначити, що, незважаючи на зусилля щодо економічних реформ, не було ясності щодо такої політики, а заходи, які були впроваджені для підтримки інновацій, не дали бажаних результатів. Нижче наведено деякі причини такої ситуації. [24]:

1. Тривалий період урядова стратегія сприяння інноваціям була тісно пов'язана з просуванням науки. Йдеться передусім про фінансову допомогу державним науковим установам. Однак умови отримання цієї допомоги не стимулювали ці установи до пошуку інноваційних партнерських відносин із приватним бізнесом. У результаті основна увага була зосереджена виключно на фінансовій підтримці досліджень і розробок без урахування переваг співпраці між державним і приватним секторами.

2. На зміну ринковим механізмам відбору інноваційних проектів для підтримки та визначення джерел їх фінансування прийшла орієнтація держави

на визначення «стратегічно важливих напрямків» технологічного розвитку та виділення на них бюджетних ресурсів. Однак цей підхід виявився неефективним, оскільки обмежений обсяг фінансових ресурсів, виділених на конкретні проекти, не обов'язково призведе до значних результатів для всієї економіки.

3. Зусилля держави щодо фінансування інноваційних проектів не належним чином вирішували питання, які б спонукали приватний бізнес збільшувати власні інвестиції в інновації. Нехтуючи цими проблемами, держава не спромоглася створити стимули для інновацій у приватному секторі, що, у свою чергу, призводить до припинення інноваційної діяльності після припинення державної підтримки.

4. Відсутність комунікації між владою та місцевим бізнесом призвела до численних конфліктів щодо розуміння та реалізації фундаментальних концепцій, пов'язаних із державною допомогою для сприяння інноваціям.

Прийняття успішної стратегії інвестування та сприяння інноваціям не лише змінить підхід до інвестицій та інновацій, але й змінить принципи, методи, методи впровадження та критерії прийняття рішень, які використовуються в цих сферах. Результати реалізації інвестиційно-інноваційної політики на національному рівні прокладуть шлях для створення та впровадження нових інструментів, підходів та механізмів з новими властивостями [38].

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відкриває широкі можливості для української промисловості, включаючи розширення доступу до європейських ринків, потенціал для іноземних інвестицій і трансферу технологій, а також участь у програмах розвитку ЄС. Щоб повною мірою скористатися цими перевагами, Україна має визначити пріоритетність міжнародної науково-технічної та промислової співпраці. ЄС є великим виробником і експортером високотехнологічної продукції, при цьому значні прибутки надходять від таких секторів, як машинобудування, фармацевтика,

аерокосмічна промисловість і харчова промисловість. ЄС прагне сприяти промисловим інноваціям і сталому розвитку через циркулярну економіку [1].

Наразі Європейський Союз став значним інвестором в Україну, зробивши її одним із найбільших в країні. Потреба в довгострокових інвестиційних ресурсах є визначальною для розвитку України на даному етапі. Експерти припускають, що Україна має щорічно інвестувати близько 70 мільярдів доларів на модернізацію економіки, зокрема промисловості. Однак без іноземних інвестицій Україна може бути не в змозі дозволити собі такі значні капіталовкладення [4].

Важливо зазначити, що значна частина ВВП країни працює поза формальними каналами. Це включає кошти від переказів мігрантів, які часто надсилаються неофіційними засобами. Для уряду було б вигідно стимулювати мігрантів використовувати офіційні банківські системи для цих переказів. У сфері науково-технічного прогресу Україна співпрацює як з Європейським Союзом загалом, так і з окремими державами-членами. На сьогодні Україна уклала 18 окремих науково-технологічних угод з членами ЄС та асоційованими державами.

Наразі економіка України стикається зі значними викликами, з 2015 року спостерігається стійка тенденція до зниження. Це можна пояснити декількома факторами, зокрема агресивною політикою Російської Федерації, яка триває, починаючи з анексії Криму і конфлікту у східному регіоні України до повномасштабної війни, а також впливом пандемії коронавірусу. Зважаючи на ці обставини, вкрай важливо визначити пріоритетність створення сприятливого середовища для розвитку бізнесу в Україні. Це залишається актуальною проблемою, яка потребує негайної уваги.

Незважаючи на нагальну потребу в іноземних інвестиціях в Україні, існують численні перешкоди, які заважають таким інвестиціям. До них належать нестабільне та непередбачуване законодавство, судова система, якій бракує незалежності та схильна до зловживань, корпоративне рейдерство, переслідування з боку податкових органів, неналежне виконання законів,

затримки та відсутність прозорості у відшкодуванні ПДВ, корупція та низький рівень захисту. на права власності. Обидві сторони визнають, що необхідно вжити більше заходів для вирішення цих проблем.

Інноваційна інвестиційна діяльність є важливою для сприяння економічному зростанню та створенню робочих місць як в Україні, так і в Європейському Союзі. Він відіграє вирішальну роль у повсякденному житті людей, покращуючи якість продукції, розширюючи вибір споживачів і знижуючи ціни через посилення торгівлі та конкуренції. Європейський Союз відомий своєю відкритою економікою, низькими тарифами та прихильністю лібералізації торгівлі, що приносить користь усім сторонам. ЄС активно підтримував вступ України до Світової організації торгівлі у 2008 році та вірить, що тісніша економічна інтеграція та співпраця сприятимуть економічному зростанню України.

У наш час уряди визнають важливість використання податкових пільг для стимулювання інновацій серед підприємств. Ця тенденція спостерігається як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються, у всьому світі, де спостерігається значне зростання інвестицій у дослідження та розробки (НДДКР). Проте просування України в інноваційному економічному розвитку відбувається повільно, що призводить до застарілої технологічної структури, невідповідності вітчизняної продукції сучасним стандартам, використання екологічно небезпечних та ресурсомістких методів виробництва, які перешкоджають доступу країни до глобальних ланцюгів доданої вартості [40, с. 6].

Зростанню інвестицій та інновацій в Україні заважає відсутність технологічних досягнень в економіці. Це пов'язано з нестабільністю інституційного середовища в країні, що ускладнює реалізацію структурних реформ, які базуються на інноваційних засадах. У результаті послаблюється основа для довгострокового економічного зростання.

Останні статистичні дані свідчать про те, що в Україні спостерігається занепад у секторі наукових досліджень і розробок. Зокрема, з 2020 по 2022

роки відбулося зменшення кількості організацій, які займаються науковими дослідженнями та розробками, з 950 до 769 одиниць. Крім того, відбулося скорочення кількості наукових працівників із 88 128 осіб у 2020 році до 78 860 осіб у 2022 році. Ці тенденції свідчать про тривожне зменшення інвестицій країни в науку та можуть мати значні наслідки для її майбутнього зростання та розвитку[89] (табл. 2.9).

Таблиця 2.4

Показники діяльності наукових організацій (2020-2022 рр.)

Показник	2020	2021	2022
Кількість організацій, які здійснювали НДР, одиниць	950	950	769
Кількість працівників, задіяних у виконанні НДР, осіб	88128	79262	78860

Примітка. Складено автором на основі офіційного сайту Державної служби статистики України

Останніми роками спостерігається поступове, але помітне зростання обсягів коштів, що виділяються з державного бюджету на витрати на дослідження та розробки (НДДКР). Зокрема, країни Європейського Союзу інвестували 3 642 585,7 тис. грн у НДДКР у 2020 році, 3 856 175 тис. грн у 2021 році та 4 083 258,5 тис. грн у 2022 році. Незважаючи на те, що зростання не є значним, ця тенденція вказує на зростаючий пріоритет і відданість інвестиціям у НДДКР [53] (табл. 2.5):

Таблиця 2.5

Витрати на НДР за джерелами фінансування, тис. грн.

Показник	2020	2021	2022
Усього	16773724,5	17254629,7	17022419,3
кошти бюджету	6222735,4	6724744,9	7411791,4
з них державного бюджету	6020886,6	6603856,1	7344736,8
власні кошти	1610011,8	1725112	2105454,1
кошти організацій державного сектору	1141575,7	798621,8	799810,6
кошти організацій підприємницького сектору	3947379,8	4035650,1	2527767,2

кошти організацій сектору вищої освіти	6764,9	3709,6	15764,3
кошти приватних некомерційних організацій	21276,7	14662,6	10452,1
кошти іноземних джерел	3642585,7	3856175	4083258,5
кошти інших джерел	181394,5	95953,7	68121,1

Примітка. Складено автором на основі офіційного сайту Державної служби статистики України

Позитивні тенденції в інвестиційному та інноваційному розвитку НДР свідчать про те, що було вжито ефективних заходів для стимулювання цих сфер, фінансування надходить із таких джерел, як Європейський Союз та економіка в цілому. Як правило, державна політика у цій сфері передбачає реалізацію програм і стратегій, спрямованих на стимулювання інвестиційної та інноваційної діяльності підприємств. Незважаючи на те, що в Україні є відповідні державні програми та стратегії інноваційного розвитку, експерти вважають, що останнім часом не було вжито жодних заходів для покращення інституційного середовища для інвестицій та інновацій, заохочення інвестицій підприємств або розробки інструментів для модернізації виробництва.

Науково-технічна революція призвела до необхідності спільної роботи країн у сфері науки та інновацій, що зараз є головним пріоритетом глобальної співпраці. Україна може скористатися перевагами розвитку високотехнологічних галузей, щоб зробити розумний вибір, коли йдеться про наукову співпрацю.

Законодавча база щодо інноваційних інвестицій в Україні, яка визначає положення та стратегічні цілі інноваційної діяльності, не є стабільною та послідовною. Деякі нормативні акти призупинено. Є ще кілька важливих проблем, які потребують вирішення [4, с. 94]:

- Недостатній рівень комерційного середовища, відсутність прогресу у створенні рівноправної ринкової конкуренції та обмежений доступ до державної допомоги сприяють нерозвиненості умов.

- Відсутність належної державної технологічної політики та неефективне галузеве регулювання, зокрема процедур сертифікації, митного

та податкового адміністрування, перешкоджає поширенню нових технологій в економіці, створюючи значні бар'єри для їх збереження.

– Інструменти держави для підтримки інновацій недостатньо ефективні через недостатню гнучкість, неадекватні механізми розподілу ризиків між державою та бізнесом, слабку спрямованість на заохочення співпраці між різними учасниками інноваційного процесу та обмежені зусилля для сприяння науковому, промисловому розвитку. , а також технологічне партнерство [27, с. 316];

– Регіональна та місцева влада не доклала достатньо зусиль для покращення умов для інноваційної діяльності.

– Постійні зміни в органах державного управління науково-технічною та інноваційною діяльністю призвели до відсутності послідовної та сталої політики у сфері інновацій [29, с. 14];

– У суспільстві відсутня культура, яка б заохочувала та підтримувала інновації, що може перешкоджати прогресу та розвитку.

Для того, щоб Україна продовжила співпрацю з Європейським Союзом, вона повинна насамперед трансформувати свою економіку в інноваційну та активно модернізувати вітчизняні науково-технічні можливості. Це необхідно в світлі неоіндустріального розвитку світової економіки.

Угода про асоціацію та поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом є значним кроком до економічного розвитку. Очікується, що ця угода створить нові шляхи для економічного зростання, водночас вимагаючи серйозних реформ у соціально-економічному секторі, включаючи модернізацію виробництва та мобілізацію значних інвестиційних ресурсів для сприяння розвитку промисловості [28, с. 3].

Одним з ключових інструментів, який використовують уряди для підтримки вітчизняної промисловості та економіки в цілому, є використання податкових пільг для заохочення інвестицій та інновацій серед підприємств. Ця політика спрямована на сприяння економічному зростанню та розвитку

шляхом надання фінансових переваг компаніям, які бажають інвестувати в нові технології та процеси. Пропонуючи податкові пільги та інші стимули, уряди сподіваються спонукати бізнес ризикувати та інвестувати в нові проекти, які створять робочі місця, підвищать продуктивність і сприятимуть загальному економічному процвітання. Зрештою, успіх політики податкового стимулювання залежить від широкого кола факторів, включаючи ефективність державного нагляду, конкурентоспроможність бізнес-середовища та здатність компаній успішно впроваджувати інновації та адаптуватися до мінливих ринкових умов.

Податковий кодекс України містить положення щодо заохочення інноваційної діяльності шляхом звільнення від сплати податку на додану вартість (ПДВ) окремих операцій. Ці винятки викладено в розділі ПДВ Кодексу:

1. На митну територію України дозволяється ввезення різних видів обладнання, у тому числі, що працює з використанням відновлюваних джерел енергії, енергозберігаючого обладнання та матеріалів, засобів вимірювання та управління споживанням палива та енергії, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних форм палива або енергії з відновлюваних джерел.

2. Ресурси, які використовуються для створення обладнання, що працює на стійких джерелах енергії, як-от обладнання, компоненти та матеріали.

3. Предмети, необхідні для виробництва альтернативних видів палива або відновлюваної енергії, такі як сировина, обладнання та компоненти, а також енергоефективні матеріали та продукти, які допомагають економити паливно-енергетичні ресурси.

Підсумовуючи, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи в авіаційній промисловості мають важливе значення для розвитку авіаційного сектору та за його межами. Результати цих зусиль призвели до розробки інноваційних технологій, матеріалів і дизайну, які змінили наш спосіб життя та подорожей. Таким чином, необхідно підтримувати поточні науково-

дослідні та дослідно-конструкторські роботи в авіаційній промисловості, щоб забезпечити безперервне зростання та прогрес галузі. Результати цих науково-дослідних і конструкторських робіт мають вирішальне значення для успіху авіаційної промисловості. Вони дають цінну інформацію про нові матеріали, конструкції та технології, які можна використовувати для створення безпечніших, ефективніших і комфортніших літаків. Ці висновки використовуються виробниками літаків, авіакомпаніями та регулюючими органами для підвищення загальної безпеки та продуктивності літаків. Крім того, результати досліджень і розробок в авіаційній промисловості мають далекосяжні наслідки за межами авіаційного сектора. Вони зробили внесок у розробку нових матеріалів, технологій і виробничих процесів, які були прийняті в різних галузях промисловості. Наприклад, розробка легких, високоміцних матеріалів, які використовуються в авіабудуванні, знайшла свій шлях до автомобільної та будівельної промисловості. Авіаційна промисловість — це вузькоспеціалізована галузь, яка потребує значних досліджень і розробок, щоб не відставати від потреб галузі, що постійно змінюються. Від розробки нових технологій до вдосконалення існуючих, науково-дослідні роботи в авіабудівній промисловості спрямовані на підвищення безпеки, ефективності та загальних характеристик літаків.

Кабінет Міністрів України вирішив спрямувати залучені під їх гарантії кредитні кошти на фінансування Договору між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про довгострокове співробітництво щодо використання ракети-носія «Циклон-4» на пусковому центрі Алкантара. Цей Договір ратифіковано Верховною Радою України і призначений суб'єктам космічної діяльності, які отримали ліцензію на право її здійснення та участь у виконанні цієї Угоди. Для коректного застосування цієї пільги Кабінет Міністрів України встановлює порядок ведення реєстру зазначених науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Податкові стимули для інноваційної діяльності в Україні законодавчо не врегульовані послідовно і часто змінюються. Наприклад, у 2005 році із Закону

України «Про інноваційну діяльність» було вилучено розділ щодо оподаткування та митного регулювання інноваційної діяльності. Останні зміни до ПКУ призвели до виключення статей щодо податкових пільг для суб'єктів господарювання, які впроваджують енергоефективні технології, у тому числі звільнення від оподаткування 80% прибутку від продажу товарів власного виробництва на митній території України, визначених Кабінетом Міністрів. України.

Бельгія та Португалія є прикладами країн Європейського Союзу, які використовують інноваційні методи для розвитку своєї промисловості. Вони виявили, що лише звільнення від податків недостатньо для заохочення бізнесу до активної діяльності в ключових секторах економіки чи економіці загалом. Натомість країни в усьому світі використовують низку податкових заходів, щоб стимулювати бізнес до розробки інноваційних рішень, які відповідають стратегічним цілям і пріоритетам країни щодо соціально-економічного зростання.

Глобальна фінансова та економічна криза зробила для різних країн більш необхідною реалізацію ефективних податкових стимулів для інвестицій та інновацій. Це пов'язано з двома основними факторами.

- Необхідно було знайти баланс між витратами на впровадження інноваційної політики та витратами в інших сферах. Це вимагало ретельного розгляду витрат, пов'язаних з інноваційною політикою по відношенню до інших сфер.

- Зменшення економічної продуктивності призвело до пошуку альтернативних способів створення добробуту. До цього спонукала необхідність пошуку нових шляхів економічного зростання.

Податкові пільги на НДДКР стали широко використовуваним методом заохочення інвестицій та інновацій. Ці стимули діють, зменшуючи фінансовий тягар для компаній, які активно беруть участь у дослідженнях і розробках, а також тих, які генерують прибуток за рахунок використання інтелектуальної

власності. По суті, ці стимули служать способом заохочення та підтримки компаній, які розширюють кордони у своїх галузях.

Інвестиційні податкові пільги зазвичай використовуються кількома європейськими країнами, зокрема Бельгією, Данією, Ірландією, Іспанією, Італією, Нідерландами, Польщею та Францією. Ці податкові кредити служать для стимулювання зростання та розвитку галузей, які відповідають стратегічним пріоритетам соціально-економічних цілей кожної країни. Стимулюючи інвестиції в ці сфери, країни сподіваються стимулювати загальну економічну діяльність і прогрес.

Кілька європейських країн, таких як Бельгія, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Нідерланди, Польща та Франція, часто використовують інвестиційні податкові пільги для сприяння зростанню та розвитку галузей, які відповідають їх індивідуальним соціально-економічним цілям. Впровадження цих податкових пільг має на меті заохотити інвестиції в ці сектори, що зрештою призведе до збільшення економічної активності та прогресу.

Податкові стимули мають бути спрямовані на діяльність, яка сприяє розширенню знань у всьому світі, а не лише на покращення конкретного бізнесу. Таким чином, розробляючи податкові стимули для інноваційних починань в Україні, важливо враховувати, що податкові системи розвиваються по-різному в кожній країні, беручи до уваги не лише світову практику, але й конкретне інституційне середовище, обмеження та фактори, унікальні для кожної країни. Використовуючи закордонний досвід, можна створити ефективні податкові стимули для інвестування в інновації, які відповідають обставинам і обмеженням України.

Проведене дослідження дозволило нам точно визначити основні класифікації податкових пільг, які доступні для інвестицій та інноваційної діяльності в Україні.

– Під платником податків розуміють визнану юридичну особу, яка отримує дохід від економічної діяльності в межах певної держави. Ця

юридична особа має право отримувати доходи від своєї діяльності, які підлягають оподаткуванню урядом відповідної держави.

- Метою податкових пільг є сума грошей, яку платник податків спрямовує на розвиток досліджень і розробок.

- База для податкових пільг визначається шляхом розрахунку надлишку інноваційних витрат, понесених у певному році, над середніми інноваційними витратами, понесеними в попередні роки. Потім цей надлишок використовується для визначення суми податкових пільг, доступних для компанії.

- Ставка податкового кредиту на інвестиції – це відсоток бази оподаткування, яка була законодавчо встановлена як сума податкового кредиту на інвестиції.

2.3 Оцінка рівня інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС та існуючих проблемних моментів

Аналіз того, як Україна та ЄС можуть найкращим чином використати економічну співпрацю та інвестиційні можливості, є ключовим аспектом посилення економічних реформ в Україні. Важливість іноземних інвестицій не можна не помітити, оскільки вони вказують на участь у світовій економіці, а партнерство між Україною та ЄС не захищене від наслідків сучасних світових економічних змін, включаючи світову кризу та рецесію.

Україна та Європейський Союз мають міцне та широке партнерство як у політичній, так і в економічній сферах. Щорічний саміт Україна-ЄС – це знакова подія, в якій беруть участь найвищі посадовці обох сторін, зокрема Президент України, Президент Європейської Комісії та Голова Ради ЄС. Крім того, Україна бере активну участь у різноманітних економічних та освітніх ініціативах ЄС, що свідчить про глибину їхньої співпраці.

Європейський Союз відіграє значну роль в економіці України, будучи одним із найбільших іноземних інвесторів. Спостерігається постійне зростання економічної співпраці між двома суб'єктами, що призвело до збільшення прямих іноземних інвестицій з країн ЄС. Угода про асоціацію між Україною та ЄС надала можливість країні покращити інвестиційний клімат, підвищити рейтинг інвестиційної привабливості та підвищити імідж регіонів. Усунення тарифних і нетарифних бар'єрів сприяло притоку іноземного капіталу, що сприяло зростанню конкурентоспроможного виробництва в різних регіонах України.

Для початку вкрай важливо вивчити основні фактори, які формують глобальну інвестиційну ситуацію, включаючи активи, зобов'язання та чисту інвестиційну позицію. Крім того, важливо оцінити стан поточного рахунку протягом трьох років, з 2020 по 2022 рік. [53] (табл. 2.6):

Таблиця 2.6.

Міжнародна інвестиційна позиція та поточний рахунок платіжного балансу України (млн. дол. США)

Рік	Міжнародна інвестиційна позиція			Платіжний баланс (рахунок поточних платежів)
	Активи	Пасиви	Чиста інвестиційна позиція	
2020	133 490	155 555	–22 065	–6 432
2021	140 883	168 580	–27 727	–4 124
2022	149 762	171 665	– 21 903	5 267

*джерело: побудовано автором на основі даних НБУ

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) відносяться до типу глобальних інвестицій, метою яких є встановлення довгострокової зацікавленості інвестора в місцевому підприємстві іншої країни. Цей вид інвестування має бути стійким і взаємовигідним як для інвестора, так і для місцевої економіки. По суті, ПІІ передбачає, що іноземна організація інвестує в бізнес в іншій країні та керує ним.

Стійкий інтерес означає тривале партнерство між інвестором і компанією, де інвестор має значний вплив на те, як управляється компанією. Ці відносини визнаються, коли інвестор володіє 10% або більше акцій компанії та є присутнім у раді директорів (для зареєстрованої компанії) або займає порівнянну посаду (для некорпорованої компанії).

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) — це життєздатний економічний підхід, який застосовують компанії, які прагнуть побудувати новий об'єкт або придбати активи закордонної організації. Мета полягає в тому, щоб збільшити або замінити міжнародну торгівлю шляхом створення та продажу продуктів і послуг в інших країнах, ніж та, де компанія була спочатку заснована.

Національний банк України повідомив, що в 2022 році в країну надійшло 1,35 млрд прямих іноземних інвестицій, з них 1,33 млрд – з країн Європейського Союзу. Ця інформація спонукає до глибшого вивчення тенденцій прямих іноземних інвестицій в Україну між 2020 і 2022 роками. [54] (табл. 2.7.)

Таблиця 2.7

Прямі інвестиції в Україну (2020-2022 р.), млн. дол. США

	2020	2021	2022
Прямі іноземні інвестиції в Україну	52,1	65,7	51,1
Країни ЄС	37,5	45,7	42,2

*джерело: побудовано автором на основі даних НБУ

Приплив інвестицій в Україну з 2020 по 2022 рік – це динамічний процес, який характеризується позитивною динамікою до 2019 року. За цей час в Україну надійшов значний обсяг прямих іноземних інвестицій зі 130 країн світу. Однак у 2020 році відбувся чистий відтік прямих інвестицій, який склав мінус 868 млн доларів зі США. Це зниження інвестицій можна пояснити економічними проблемами, невизначеністю, пов'язаною з триваючим військовим конфліктом і політичними змінами, які відбуваються з 2013 року,

а також впливом пандемії COVID-19 на глобальні інвестиційні потоки. Ці фактори суттєво зменшили обсяги інвестицій в Україну на 2021 рік.

Питання, яке розглядається, є важливим, оскільки воно стосується критичної ролі міжнародних інвестиційних потоків у сприянні сталому розвитку в різних частинах земної кулі, включно з Україною. Враховуючи поточну ситуацію в світі після пандемії, існує нагальна потреба збільшити інвестиції, щоб сприяти стійкому та всеосяжному відновленню. Зараз це стало головним пріоритетом у глобальній політичній програмі, зосередженою на стимулюванні інвестицій у галузі інфраструктури та енергетичного переходу з метою підвищення стійкості та добробуту.

Протягом останніх кількох років серед основних інвесторів в Україні мало коливань, з'явилися чотири важливі групи. До першої групи належать економічно розвинені країни та європейські держави, що розвиваються, такі як Німеччина, Австрія, Франція, Швеція. До другої групи належать країни зі зниженим податковим режимом, наприклад Нідерланди. Ми провели ретельний аналіз надходжень прямих інвестицій в Україну з країн Європейського Союзу в період з 2020 по 2022 роки, який представлено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8.

Прямі інвестиції в Україну: в розрізі країн Європейського союзу за 2020-2022 роки, млн. дол. США [i](#).

Країна	2020	2021	2022
Австрія	117,6	42,5	45,6
Кіпр	2506,1	– 1009,5	83,0
Люксембург	179,7	214,4	37,8
Нідерланди	725,9	– 266,3	922,8
Німеччина	90,1	– 299,4	242,9
Польща	210,3	125,5	41,4
Франція	161,4	112,6	32,4
Естонія	81,1	16,0	7,9

*джерело: побудовано автором на основі даних НБУ

Дивлячись на дані, стає очевидним, що країнами-лідерами інвестування в Європейський Союз у 2022 році є Нідерланди, на які припадає 65% від загального обсягу інвестицій, за ними йдуть Німеччина з 17% і Кіпр з 6%. Інші значні інвестори включають Люксембург, Австрію та Польщу з 3%, Францію з 2% та Естонію з 1%. Крім того, на рисунку 2.3 показано основні джерела прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в українську економіку.

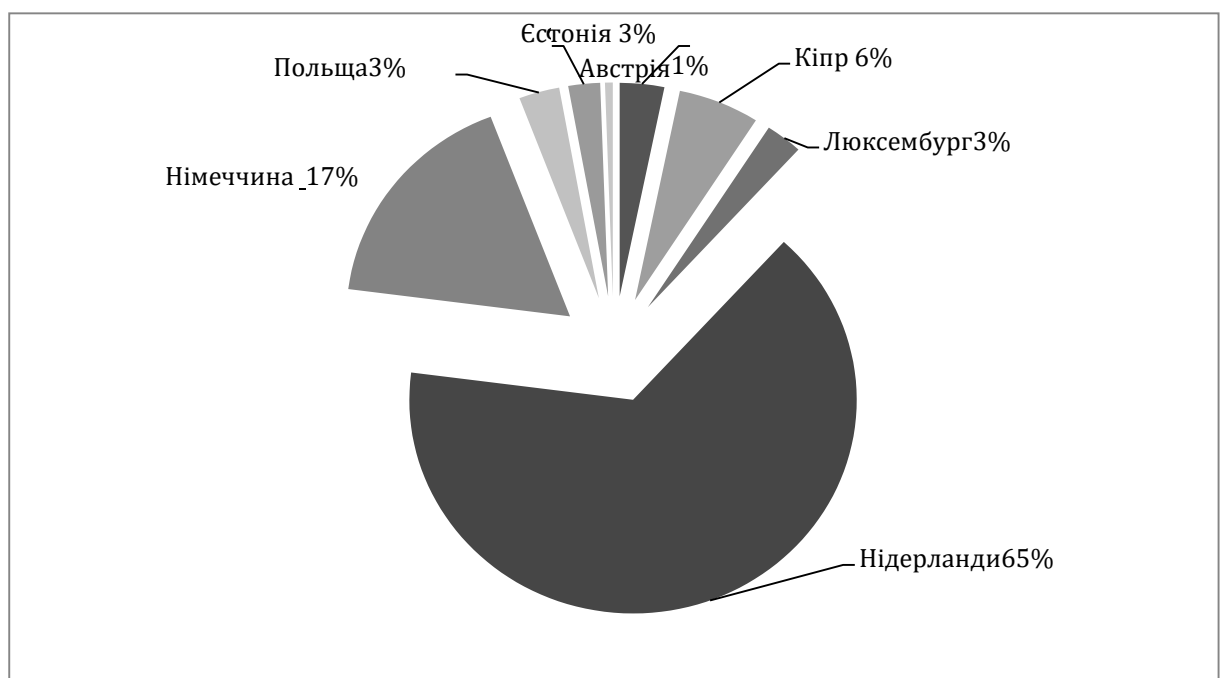

Рис. 2.3. Прямі інвестиції в Україну: за країнами Європейського союзу за 2022 рік, (%).

*джерело: побудовано автором на основі даних НБУ

Провівши масштабне дослідження, ми виявили значну тенденцію у співпраці між Україною та ЄС в інвестиційній сфері. Ця тенденція пов'язана зі зміною структури прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за різними видами економічної діяльності. Примітно, що у другому кварталі 2021 року відбулася зміна структури ПІІ порівняно з 2019 роком. Зокрема, якщо в деяких секторах спостерігалось уповільнення припливу ПІІ, то в інших спостерігалось зміщення від притоку до відтоку. Детальний розподіл цих змін наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Прямі інвестиції в Україну: операції за видами економічної діяльності за 2020-2022 роки, млн. дол. США

Вид економічної діяльності	2020	2021	2022
Сільське, лісове та рибне господарство	41,7	240,8	– 39,7
Промисловість	2 525,5	– 692,4	731,5
Будівництво	106,6	– 131,5	3,7
Оптова та роздрібна торгівля; Ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	832,2	– 88,8	385,1
Тимчасове розміщення й організація харчування	48,7	– 46,8	18,3
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	350,9	27,8	8,9
Інформація та телекомунікації	– 68,0	372,4	7,3
Фінансова та страхова діяльність	1 144,6	211,4	119,3
Операції з нерухомим майном	369,4	– 253,7	9,3
Професійна, наукова та технічна діяльність	465,3	79,3	63,7
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	45,4	169,8	27,1
Соціальне страхування	–	–	–
Освіта	– 3,6	– 0,4	1,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	36,7	9,6	3,8
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	– 30,2	– 3,4	– 0,6

*джерело: побудовано автором на основі даних НБУ

У 2021 році спостерігалось зниження прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з країн Європейського Союзу (ЄС) у промисловий сектор зі зменшенням на 206 мільйонів доларів США порівняно з попереднім роком. Загальний обсяг ПІІ із США склав 731,5 млн дол. Основною причиною цього падіння стало скорочення ПІІ у виробництво будівельних матеріалів, металургійне виробництво та машинобудування. Ці сфери зазнали значного падіння як внутрішнього, так і зовнішнього попиту.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

3.1 Розробка математичної моделі прогнозування обсягів інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС на наступні періоди

Скористаємось даними табл. 3.1. для побудови моделі залежності обсягу інвестицій з ЄС в залежності від загального рівня інвестицій.

Таблиця 3.1.

Вхідні дані для побудови моделі, млн. дол. США

	2020	2021	2022
Прямі іноземні інвестиції в Україну	52,1	65,7	51,1
Країни ЄС	37,5	45,7	42,2
Частка інвестицій ЄС, %	71,98	69,56	82,58

Середній відсоток частки інвестицій ЄС в Україну складає 74,7%

Для визначення впливу інвестицій на розмір ВВП та зовнішнього боргу побудуємо регресійні моделі залежності цих показників від розміру зовнішнього боргу, а також визначимо коефіцієнти кореляції між показниками. Для цього оберемо два показники – розмір ВВП країни (GDP) та розмір зарубіжних інвестицій (FDI). Побудуємо окремі регресійні моделі для кожного з показників та кожної з країн за допомогою методу найменших квадратів. Для полегшення розрахунків дані подамо у млрд. дол. США

Таблиця 3.2

Розрахунок параметрів регресійної моделі EDT – GDP для України

Рік	EDIT (x)	GDP(y)	x^2	y^2	xy
2002	19,10	31,26	364,81	977,31	597,10
2003	20,40	37,97	416,16	1441,87	774,63
2004	21,65	42,35	468,51	1793,69	916,71
2005	23,81	50,08	566,96	2508,41	1192,55

2006	30,65	64,82	939,24	4201,63	1986,54
2007	39,62	86,06	1569,67	7405,98	3409,53
2008	54,51	107,65	2971,56	11588,09	5868,11
2009	79,96	142,58	6392,80	20329,06	11399,98
2010	101,66	179,82	10334,55	32334,15	18280,02
2011	103,40	117,11	10690,73	13715,45	12109,02
2012	117,34	136,01	13769,38	18499,54	15960,17
2013	126,24	163,16	15935,53	26621,19	20596,67
2014	135,07	175,78	18242,55	30898,96	23741,86
2015	142,08	183,31	20186,44	33602,56	26044,50
2016	126,31	131,81	15953,71	17372,56	16648,03
2017	118,73	90,62	14096,58	8211,08	10758,63
2018	113,52	93,27	12886,34	8699,29	10587,82
2019	116,58	112,15	13590,43	12578,52	13074,69
2020	114,71	130,83	13158,38	17117,01	15007,74
2021	121,74	153,78	14820,38	23648,60	18721,15
2022	125,69	155,58	15797,98	24205,76	19555,10
Σ	1852,74	2386,01	203152,69	317750,71	247230,54

Обчислюємо деякі проміжні величини:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \frac{1852,74}{21} = 88,23$$

$$\sigma_x^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i^2 - \bar{x}^2 = \frac{203152,69}{21} - 88,23^2 = 1890,17$$

$$\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i = \frac{2386,01}{21} = 113,62$$

$$\sigma_y^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i^2 - \bar{y}^2 = \frac{317750,61}{21} - 113,62^2 = 2221,60$$

$$\text{cov}(x, y) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i y_i - \bar{x} \bar{y} = \frac{247230,54}{21} - 88,23 * 113,62 = 1748,73$$

Звідси

$$a_1 = \frac{\text{cov}(x, y)}{\sigma_x^2} = \frac{1748,73}{1890,17} = 0,93,$$

$$a_0 = \bar{y} - a_1 \bar{x} = 113,62 - 0,93 * 88,23 = 32,00.$$

Таким чином лінійна модель має вигляд: $y = 0,93x + 32$

Перевіримо параметри моделі і побудуємо її графік для візуальної оцінки точності.

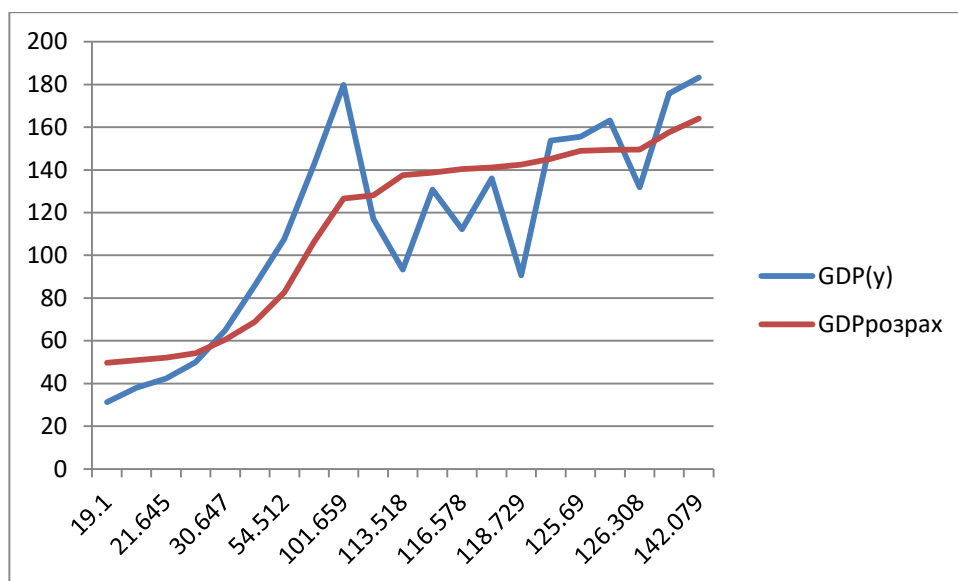

Рис. 3.1. Графік залежності зростання ВВП від зростання зовнішнього боргу.

Як можемо побачити, розрахункова крива згладжує пікові значення, але в цілому досить точно відображує динаміку аналізованих показників та їх зв'язок.

Аналогічним методом формуємо регресійні моделі по співвідношенню EDT-FDI (Табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Розрахунок параметрів регресійної моделі EDT – FDI для України

Рік	EDT (x)	FDI(y)	x^2	y^2	xy
2002	19,10	0,60	364,81	0,35	11,36
2003	20,40	0,79	416,16	0,63	16,16
2004	21,65	0,69	468,51	0,48	15,00
2005	23,81	1,42	566,96	2,03	33,91
2006	30,65	1,72	939,24	2,94	52,56
2007	39,62	7,81	1569,67	60,96	309,35
2008	54,51	5,60	2971,56	31,40	305,49
2009	79,96	10,19	6392,80	103,90	814,98
2010	101,66	10,70	10334,55	114,49	1087,75

2011	103,40	4,77	10690,73	22,74	493,10
2012	117,34	6,45	13769,38	41,62	756,98
2013	126,24	7,21	15935,53	51,94	909,78
2014	135,07	8,18	18242,55	66,83	1104,16
2015	142,08	4,51	20186,44	20,33	640,63
2016	126,31	0,85	15953,71	0,72	106,98
2017	118,73	-0,37	14096,58	0,14	-43,81
2018	113,52	3,97	12886,34	15,74	450,33
2019	116,58	3,92	13590,43	15,35	456,75
2020	114,71	4,58	13158,38	20,94	524,91
2021	121,74	5,83	14820,38	34,02	710,10
2022	125,69	5,42	15797,98	29,40	681,49
Σ	1852,74	94,83	203152,69	636,95	9437,96

Обчислюємо проміжні величини:

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \frac{1852,74}{21} = 88,23$$

$$\sigma_x^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i^2 - \bar{x}^2 = \frac{203152,69}{21} - 88,23^2 = 1890,17$$

$$\bar{y} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i = \frac{94,83}{21} = 4,52$$

$$\sigma_y^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_i^2 - \bar{y}^2 = \frac{636,95}{21} - 4,52^2 = 9,94$$

$$\text{cov}(x, y) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i y_i - \bar{x} \bar{y} = \frac{9437,96}{21} - 88,23 * 4,52 = 51,03$$

Звідси

$$a_1 = \frac{\text{cov}(x, y)}{\sigma_x^2} = \frac{51,03}{1890,17} = 0,03,$$

$$a_0 = \bar{y} - a_1 \bar{x} = 4,52 - 0,03 * 88,23 = 2,13.$$

Таким чином лінійна модель має вигляд: $y=0,03x+2,13$

Отже, залежність рівня зовнішнього боргу України від інвестицій з ЄС складе:

$$y=0,03*74,7\%*x+2,13 = 0,022x+2,13$$

3.2 Оцінка параметрів розробленої моделі та її ефективності

Скориставшись вбудованою функцією Excel, визначимо кореляцію зовнішнім боргом та інвестиціями. Якщо $0,5 < R < 0,7$ – то ступінь зв'язку середній. Якщо $0,7 < R < 0,9$ – високий, якщо $0,9 < R < 1$ – то дуже високий. В нашому випадку $R = 0,853$, що означає, що показники мають високий рівень зв'язку.

Визначаємо матрицю коваріацій, стандартні похибки та даємо інтервальну оцінку параметрам моделі.

Знаходимо $\hat{Y}$ за формулою $\hat{Y} = 0,967 + 0,640X_1 + 0,343X_2 + 0,287X_3$

Знаходимо залишки $u = Y - \hat{Y}$ та квадрати залишків $\hat{u}^2$

Залишки u	$\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y})^2 = u'u$	$n - m$	$\frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y})^2}{n - m} = \frac{u'u}{n - m} = \sigma_u^2$
-------------	--	---------	---

Обчислимо дисперсію похибки з урахуванням числа ступенів свободи
 $Du = \sum \hat{u}^2 / (n - m)$

Дисперсія без урахування числа ступенів свободи $Du1 = \sum \hat{u}^2 / n$

Стандартне відхилення похибки від дисперсії з урахуванням ступенів свободи Su – корінь квадратний з Du

$$Su = 2,5435$$

$$Du = 6,4691$$

$$Du1 = 1,2938$$

Будуємо матрицю коваріації.

Коваріаційна матриця має вигляд:

Cov ($\hat{A}$)		a^0	a^1
	a^0	23,04	17,68
	a^1	17,68	19,36

A_0, a_1 – оцінки параметрів моделі.

У головній діагоналі матриці коваріації знаходяться дисперсії оцінок параметрів моделі.

Знайдемо стандартну похибку Sa^j

$$A0 = 1,80$$

$$A1 = 0,40$$

5. Оцінюємо достовірність моделей, використавши:

коефіцієнти детермінації і кореляції;

критерій Фішера (F- критерій);

- критерій Стюдента (t- критерій);

Будуємо статистику в Excel і отримуємо оцінку даних:

$$M(u)=0$$

$$R^2 = (Dy - Du) / Dy - \text{коефіцієнт детермінації}$$

Далі шукаємо дисперсії по у

Dy – дисперсія з урахуванням числа ступенів свободи

$$Dy = \sum (y_i - \bar{y})^2 / n - 1 = 6,063$$

$Dy1$ - дисперсія без урахування числа ступенів свободи

$$Dy1 = \sum (y_i - \bar{y})^2 / n = 5,760$$

D_{regr} – дисперсія регресії для F-критерію

$$D_{\text{regr}} = \sum (y_i - \bar{y})^2 / m - 1 = 28,8$$

$$R^2 = 0,95 - \text{коефіцієнт детермінації}$$

Це вказує на високий рівень достовірності. Коефіцієнт детермінації з урахуванням числа ступенів свободи показує, що на 95% варіація у визначається варіацією х. А лише 5 %- інші фактори.

Отже, залежність між х та у дуже висока.

F-критерій

F-критерій розраховується від оцінки статистичної значущості економетричної моделі в цілому.

$$F = \sigma_x^2 / \sigma_y^2$$

Також ми висуваємо 2 гіпотези: H_0 – економетрична модель статистично недостовірною і H_1 – економетрична модель статистично достовірною

$F_{\text{факт.}} > F_{\text{табл.}}$ – гіпотеза H_1

$F_{\text{факт.}} < F_{\text{табл.}}$ – гіпотеза H_0

$F_{\text{факт.}} = D_{\text{регр}} / D_u = 4,75$

Ступінь свободи 1 = $m - 1 = 3$

Ступінь свободи 2 = $n - m = 16$

$F_{\text{табл.}} = 3, 2388$

$F_{\text{табл.}}$ менше, ніж $F_{\text{факт.}}$, що означає, що економетрична модель статистично достовірна в цілому.

Тобто, ми приймаємо гіпотезу H_0 .

Отже, розроблена нами модель може використовуватись для оцінки впливу інвестиційно-інноваційного співробітництва з ЄС на макроекономічні показники України.

3.3 Прогнозування інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС з врахуванням запропонованих напрямків розвитку

Інвестування в інноваційну діяльність в Україні несе високий ступінь ризику через відсутність належної інфраструктури для сприяння розвитку економіки як на національному, так і на регіональному рівнях. Тому вкрай важливо створити сучасну інфраструктуру, яка відповідає сучасним потребам економіки, оскільки це підвищить ефективність інвестування в інноваційну діяльність. Одним із підходів є створення спеціалізованих фондів, які забезпечують фінансову підтримку інноваційного процесу, використовуючи ресурси приватних інвесторів і бюджети всіх рівнів. Успішні системи венчурних фондів у розвинених країнах демонструють ефективність створення необхідних умов для процвітання інноваційно активного бізнесу.

Необхідно створити механізм для сприяння інвестиційному процесу для інноваційних починань. Це передбачає вибір проектів, які мають потенціал для значного прибутку. Основним джерелом таких проектів мають бути вищі навчальні заклади, які володіють значним інноваційним потенціалом і можуть

мотивувати своїх співробітників і студентів брати участь у таких ініціативах [83, с. 142].

Для того, щоб забезпечити довгострокову стабільність економіки країни, важливо створити структуру, засновану на відновлюваних ресурсах і передових технологіях. Це вимагає розвитку національної інноваційної системи з потужною інфраструктурою та ефективним державним регулюванням і підтримкою. Інноваційна стратегія економічного розвитку передбачає скоординовані зусилля великих корпорацій, малого бізнесу, навчальних закладів та інфраструктурних організацій для сприяння сталому зростанню шляхом створення конкурентоспроможних індустрій, заснованих на знаннях, та інноваційного середовища, яке надає пріоритет новим технологіям і знанням [11].

Уряд України офіційно затвердив розпорядження № 526-р, яке визначає комплексну стратегію розвитку інноваційної діяльності в державі до 2030 року. Кінцевою метою цієї стратегії є створення національної інноваційної екосистеми, яка ефективно координує та сприяє розробці нових технологій та рішень. Досягнувши цієї мети, Україна сподівається стимулювати швидке економічне зростання та забезпечити успішне впровадження передових інновацій по всій країні.

Виконання Стратегії забезпечить підйом [4]:

Кількості людей і компаній, які беруть участь у створенні нових речей, проведенні практичних досліджень і розвитку науки та технологій, переважно не пов'язаних з державними організаціями.

Значно зросла кількість організацій, які пропонують послуги з підтримки процесу виведення на ринок технологічних інновацій.

Одним із основних джерел надходжень є реалізація та використання, в першу чергу за рахунок експорту, об'єктів інтелектуальної власності та наукоємної продукції. Ці продукти включають результати наукових досліджень, а також експериментальні розробки та програмне забезпечення, на додаток до ноу-хау та інших інтелектуальних послуг.

Обсяги фінансування поза межами державного бюджету на наукові дослідження та експериментальні розробки в галузі науки і техніки.

Частка капітальних інвестицій, що розподіляються на нематеріальні активи.

Вищі навчальні заклади можуть отримувати частину прибутку, отриманого від власних об'єктів інтелектуальної власності, яку можна використовувати для фінансування своєї діяльності та продажу.

Дедалі більшим попитом користуються інвестиції в малий та інноваційний бізнес.

Різні країни активно використовують податкову політику як ефективний інструмент стимулювання соціально-економічного розвитку. Податкові стимули, такі як інвестиційні податкові кредити, податкові знижки, прискорена амортизація та знижені норми прибутку, впроваджуються для створення привабливого середовища для інновацій. США, Китай і Японія є одними зі світових лідерів за інвестиціями в інновації. Проте Україна відчуває повільну інституційну підтримку інноваційного розвитку, що призводить до зниження науково-технічної діяльності та невідповідності світовим стандартам продукції. Для вирішення цього питання проводяться дослідження, спрямовані на розробку та обґрунтування підходу до запровадження податкових пільг на НДДКР в Україні з використанням сучасного економіко-математичного інструментарію. Мета – підвищення інноваційної активності промислових підприємств та стимулювання економічного зростання в країні.

У сучасних економічних умовах успішна реалізація інноваційних ідей потребує значних вкладень різноманітних ресурсів. Це підкреслює важливість ефективного та добре спланованого підходу до інновацій, особливо в умовах невизначеності щодо зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть вплинути на фінансові результати. Імітаційна модель необхідна для ефективного управління інвестиційним процесом і забезпечення прискореного зростання національної економіки в умовах гострої конкуренції як на локальному, так і

на глобальному ринках. Це дозволить оптимально використовувати економічний потенціал України.

3.4 Рекомендації щодо вдосконалення інноваційно-інвестиційного співробітництва України та ЄС

Іноземні інвестиції можуть значно вплинути на економічний розвиток шляхом запровадження нових можливостей працевлаштування, передових технологій і методів управління, а також прискорення науково-технічного прогресу серед інших позитивних ефектів. Обов'язком уряду є встановлення ефективної інвестиційної політики, яка сприяє створенню сприятливого середовища для мобілізації інвестицій, сприяючи створенню сприятливого інвестиційного клімату, який залучатиме іноземні інвестиції в економіку країни.

Для ґрунтовної модернізації української економіки шляхом інноваційного розвитку вкрай важливо мати сприятливий інвестиційний клімат, який стимулюватиме як вітчизняних, так і іноземних інвесторів робити внесок у розвиток різних регіонів і створювати сприятливі для інвестицій умови.

Створення сприятливого інвестиційного середовища, яке сприятиме Європейському Союзу (ЄС) в Україні, є ключовим елементом у залученні інвестицій для структурної реорганізації економіки, інноваційного розвитку, збільшення основних фондів підприємств, підвищення рівня життя населення та прискорення економічного зростання держави.

Експерти по-різному трактують інвестиційний клімат. Хоча багато хто розглядає це як засіб оптимізації капіталу інвестора, ми вважаємо, що такий вузький підхід є хибним і може зрештою призвести до негативних наслідків як для інвесторів, так і для суспільства в цілому. Тому вкрай важливо враховувати інтереси обох сторін, щоб створити сприятливий інвестиційний клімат, який принесе користь усім учасникам.

Інвестиційний клімат охоплює комплексний набір факторів, які визначають привабливість певного місця чи країни для ведення бізнесу. Важливо враховувати характеристики інвестиційного клімату, щоб оцінити потенційні ризики та прогнозовану віддачу від інвестицій. Без урахування унікальних нюансів інвестиційного клімату практично неможливо точно оцінити доцільність інвестиційної можливості.

Держава відіграє вирішальну роль у створенні сприятливого інвестиційного клімату для ЄС, використовуючи різні фінансові інструменти та встановлюючи необхідні правила. Однак отримати об'єктивну та справедливую оцінку інвестиційного клімату в конкретній галузі, регіоні чи країні може бути складно. Існує кілька методів оцінки інвестиційного клімату країни, включаючи аналіз таких факторів, як вартість капіталу, обмінні курси національних валют, рівні оподаткування, зрозумілість і передбачуваність податкової системи, обсяги іноземних і внутрішніх інвестицій, відтік і приплив капіталу, рівень корупції та її вплив на інвестиційні угоди, справедливість правосуддя та захист прав інвесторів.

Інвестиційний клімат в Україні погіршується через різноманітні системні фактори, такі як правова, економічна, науково-технічна, фінансова складові. Серед цих факторів – високий рівень корупції та недосконала судова система. Крім того, політична нестабільність, спричинена триваючою війною в Україні, непрозорість дозвільної системи, слабкий захист прав інвесторів та неефективність судової системи негативно впливають на динаміку залучення іноземних інвестицій до країни. Крім того, поширеність рейдерських захоплень є причиною конфліктів між іноземними інвесторами та регіональними елітами, органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Лише у 2021 році в Україні зафіксовано 466 нових рейдерських атак, причому щодня відбувається по два рейдерських захоплення. Крім того, бракує якісних інвестиційних пропозицій від органів місцевого самоврядування та національних бізнес-структур.

Інвестиційний процес країн ЄС в Україні обмежений кількома факторами.

Викликає занепокоєння неналежний стан комунальної та транспортної інфраструктури. Нинішній стан цих об'єктів неналежний і потребує негайної уваги. Є кілька проблем, які необхідно вирішити, наприклад, погане обслуговування, відсутність модернізації, недостатні ресурси та застаріле обладнання. Ці проблеми призвели до незручностей і дискомфорту для широкої громадськості, спричиняючи негативний вплив на їх повсякденне життя. Влада має вжити необхідних заходів для покращення ситуації та підвищення якості життя громадян.

Неготовність земельних ділянок до забезпечення належного рівня їх технічної інфраструктури. Йдеться про недостатню підготовку земельних ділянок до забезпечення необхідних технічних характеристик.

Однією з головних проблем, з якою стикаються інвестори на регіональному рівні, є недостатнє інформаційне забезпечення та неякісний супровід інвестиційних проектів. Відсутність інформації та підтримки може призвести до труднощів у прийнятті обґрунтованих інвестиційних рішень і призвести до того, що проекти не зможуть повністю розкрити свій потенціал. Регіональна влада має зосередитись на покращенні якості інформації, що надається інвесторам, та наданні кращої підтримки для забезпечення успіху інвестиційних проектів на своїй території.

Рівень інвестиційної конкурентоспроможності в Україні різний між регіонами, лише окремі території, зокрема ті, що розташовані поблизу кордонів з країнами Європейського Союзу, зберігають значний інвестиційний ресурс.

Ми вважаємо, що є кілька важливих шляхів, за допомогою яких Україна може покращити свої відносини з інвесторами з ЄС. Ці напрями мають першочергове значення та потребують ретельного розгляду, щоб сприяти міцному та тривалому партнерству між Україною та ЄС.

Надання детальних доказів на підтримку думки про те, що використання наявних ресурсів шляхом співпраці між Європейським Союзом та Україною є ефективним підходом.

Визначення належної величини сум позик і розробка стратегій для посилення міжконтинентального фінансового співробітництва.

Україна повинна зосередитися на налагодженні свого партнерства з ЄС для посилення їхнього впливу на посилення матеріальних сегментів економіки. Це не лише зміцнить економічну та політичну незалежність України, але й забезпечить її автономію.

Для того, щоб покращити інвестиційне середовище під час співпраці України з ЄС, вкрай важливо зробити пріоритетом модернізацію економіки країни до міжнародних стандартів. Для цього необхідно впроваджувати інноваційні стратегії для комплексного покращення інвестиційного клімату в Україні.

ВИСНОВКИ

Уважно досліджуючи ідеї аналізу інноваційної та інвестиційної діяльності, можна зробити висновок, що інвестиційна діяльність є основою успішного функціонування економіки будь-якої країни. Він об'єднує інтереси та ресурси громадян, бізнесу та влади для досягнення ефективного соціально-економічного розвитку. У сучасному світі в управлінні інвестиційною діяльністю слід віддавати пріоритет інноваціям, оскільки вони мають вирішальне значення для конкурентоспроможності на ринку. Цей процес управління має бути комплексним, охоплювати вибір інвестиційних цілей, визначення напрямів інвестування та джерел фінансування, а також створення збалансованої інвестиційної програми на основі обраних критеріїв. Цей процес має бути спрямований на сприяння інноваційному розвитку та забезпечення успішної реалізації інвестиційної та інноваційної стратегій.

Україна пропонує дуже динамічний і привабливий ринок для інвесторів з ЄС. Численні сектори, зокрема сільське господарство, енергетика, ІТ, інфраструктура та роздрібна торгівля, потребують значних фінансових інвестицій. Проте в умовах глобальної інвестиційної конкуренції український уряд має створити привабливі умови для залучення іноземних інвесторів. Це вимагатиме значних зусиль у наступні роки для досягнення цієї амбітної мети. Впроваджуючи описані вище стратегії сприяння сприятливому інвестиційному клімату в Україні, країна може залучити іноземні інвестиції та сприяти переходу до інноваційної моделі економічного розвитку. А отже, це створить ефективні умови для інвестування та стимулюватиме економічне зростання.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Скоробогатова Н. Є. Інноваційно-інвестиційне співробітництво України і ЄС в межах забезпечення сталого розвитку. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2014. № 11. С. 19-26.
2. Адамська О. Антикризове управління в контексті реагування на регіональні виклики: теоретико-методологічний аспект. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 2 (55). Ч. 1. С. 30-38.
3. Антикризове управління національною економікою : монографія / [І. Малий, І. Радіонова, Л. Ємельяненко та ін.] / за заг. ред. І. Малого. К.: КНЕУ, 2017. 368 с.
4. Геба Г.І. Дезінтеграційні процеси в ЄС: політичні та безпекові виміри. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 «Політологія». Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, Одеса, 2021. 233 с.
5. Єремейчук Р.А. Формування і структура державного боргу України та особливості управління ним / Р. А. Єремейчук // Економіка і управління. 2014. – №3. – С. 110 – 114.
6. Зовнішній державний борг у фінансовій системі України [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01/ Н. В. Зражевська [Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка]. – К., 2006. – 20 с.
7. Кириченко С. О., Ружицький А. В., Тульчинська С. О., Салоїд С. В. Концептуальні засади організації системи антикризового управління підприємством в умовах макроекономічної нестабільності. Агросвіт. 2021. № 9-10. С. 18-23.
8. Ковальчук А. М. Управління державною заборгованістю: досвід Польщі / А. М. Ковальчук // – 2019. – Т. 6. – С. 98–99.
9. Коренюк Н.І. Вплив інвестицій на економічну безпеку реального сектору національної економіки / Н.І. Коренюк, Л.А. Горошкова, В.П. Волков

// Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – Вип. 6(2). – 2012. – С. 12–17.

10. Красота О. Розгортання світової економічної кризи в Україні та можливості обмеження рецесії. Вчені записки УЕП «КРОК». Серія «Економіка». К., 2009. Вип. 19. С. 27-37.

11. Красота О.В. Роль соціальної інклюзії у відновленні макроекономічної стабільності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». Вип. 213 (6) К., 2020. С.6-13.

12. Красота О.В. Теоретичні і практичні аспекти державного боргу та боргової політики держави // О.В. Красота // Економічна стратегія та політика реалізації європейського вектору розвитку України: концептуальні засади, виклики та протиріччя: монографія / за ред. В.Д. Базилевича, В.Л. Осецького. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка; НДС «Центр економічних досліджень»; ЗАТ «Нічлава», 2018. – 539 с. – с.110-131.

13. Красота О.В., Аладько Я.Ю. Інфляційне таргетування як оптимальний режим монетарної політики / О.В. Красота, Я.Ю. Аладько // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2018. Т.23. Випуск 7(72). С.8-13.

14. Красота О.В., Яровой А.В. Відновлення макроекономічної стабільності в умовах пандемії COVID-19. Ефективна економіка. 2021. №1.

15. Криворотов В.В. Экономическая безопасность государства и регионов: учеб. пособие для студентов вузов / В.В.Криворотов, А.В.Калина, Н.Д.Эриашвили. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 351 с.

16. Круш П.В. Гроші та кредит: навч. посіб / П. В. Круш, В. Б. Алексєєв. – К.: ЦУЛ, 2010. – 216 с.

17. Кузнєцова Л. Фактори макроекономічної нестабільності та їх вплив на складові сукупної пропозиції. Економіст. 2012. №12. С. 11–16.

18. Лук'янова В. В. Економічний ризик: навч. посіб. / В. В. Лук'янова, Т. В. Головач. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.

19. Маковоз О.В., Глазкова А.С., Кириченко Е.О. Антикризове регулювання як ефективний вплив держави на розвиток економіки. Вісник економіки транспорту і промисловості № 45, 2014. с. 21-25.

20. Макроекономічний та монетарний огляд, січень 2021 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/makroekonomichniy-ta-monetarniy-oglyad-sichen-2021-roku>

21. Малюта І.А., Петрова Г.Є., Рудь-Волга Д.В, Сучасні дезінтеграційні процеси у Європейському Союзі / Економічний простір. 2018. № 134. С. 26-39.

22. Мирошніченко, Ю. В. Макроекономічна нестабільність та її наслідки для економіки України. Економічний аналіз: зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: О. В. Ярощук (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо- поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Том 25. № 1. С. 83-88.

23. Моделювання економічної безпеки : держава, регіон, підприємство : монографія / [Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін.] / за ред. Гейця В.М. – Харків: ІНЖЕК, 2006. – 240 с.

24. Новосьолова О.С. Державний борг: діалектика теоретичних уявлень та оцінка сутності / О. С. Новосьолова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка. – 2013. – Вип. 23. – С. 169 – 173.

25. Носова О.В. Національна економіка[текст]: навч. посіб.: / За заг. ред. Носової О. В. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 512 с.

26. Офіційний сайт МВФ: веб-сайт: URL: <https://www.imf.org/en/Data> (дата звернення: 15.05.2023).

27. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org>. (дата звернення: 15.05.2023).

28. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2023).

29. Офіційний сайт НБУ. Інфляційний звіт, жовтень 2021 року: веб-сайт:

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-jovten-2021-roku> (дата звернення: 15.05.2023). Офіційний сайт Представництва ЄС в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm

30. Офіційний сайт Світового банку: веб-сайт: URL: <https://data.worldbank.org> (дата звернення: 15.05.2023).

31. Пабат О.В., Економічна безпека держави: інноваційні фактори: монографія. - Львів: ІРД НАН України, 2012 – 168 с.

32. Панченко В.В. Сутність та чинники формування зовнішнього державного боргу / В. В. Панченко // Економічний простір. – 2014. – № 88. – С.5 – 17.

33. Посаднєва О.М., Рибіцька Я.М. Проблематика бюджетного планування в умовах макроекономічної нестабільності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. № 36. С. 123-129.

34. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.

35. Рамазанов С. К. Ризики, безпека, кризи і сталий розвиток в економіці: методології, моделі, методи управління та прийняття рішень: монографія / С. К. Рамазанов, О. А. Бурбело, В. В. Вітлінський, О. М. Ляшенко, А. В. Матвійчук; ред.: С. К. Рамазанов; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ : Ноулідж, 2012. – 947 с

36. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / [Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот, Я. М. Столярчук, та ін.]; за заг. ред. Д. М. Лук'яненка, – К.: КНЕУ, 2011. – 703 с.

37. Самець С.М. Державне регулювання економіки в умовах економічної кризи. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22. с. 266-273.
38. Сологуб Д. Основні тенденції в економіці та фінансовій системі України. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=68440665> (дата звернення: 15.05.2023).
39. Софієнко А.П. Еволюція поняття «зовнішній державний борг» як індикатора фінансової безпеки / Economics and Region. 2016. № 3 (58). С. 86-94.
40. Соха Ю. І. Принципи сталого розвитку і проблема природно-техногенної безпеки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2011. С. 103–111.
41. Сталий розвиток і екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях / Н. М. Андрєєва, В. О. Бараннік, Є. В. Хлобистов [та ін.]; за наук. ред. Є. В. Хлобистова. Сімферополь: Фенікс, 2010. 582 с.
42. Сталий розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика: у 2-х т. / Н. М. Андрєєва, О. М. Алимов, Є. В. Хлобистов [та ін.]; за наук. ред. Є. В. Хлобистова. Сімферополь: Аріал, 2011. – Т. 1. – 464 с.; Т. 2. – 340 с.
43. Теоретико-методологічні основи інвестиційно-інноваційної безпеки національної економіки України: монографія / за ред. І.М. Грищенка, В.М. Узунова, М.П. Денисенка. – К.: Маклаут, 2013. – 464 с.
44. Тульчинський Р. В., Тульчинська С. О., Ружицький А. В. Стратегії конкурентоспроможності підприємств в умовах макроекономічної нестабільності. Економічна наука. 2021. № 6. С.5-9.
45. Фактори макроекономічної нестабільності в системі моделей економічного розвитку : кол. моногр. / за ред. д-ра екон. наук М.І. Скрипниченко ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. К., 2012. 720 с.
46. Barro R. J., Ursua J.F., Weng J. The Coronavirus and the Great Influenza Pandemic – lessons from the ‘Spanish Flu’ for the Coronavirus’s potential effects on mortality and economic activity. NBER Working Paper 26866. National

Bureau of Economic Research. 2020. № 8166. URL: <https://ideas.repec.org/p/nbr/nberwo/26866>. (дата звернення: 15.05.2023).

47. Benmelech E., Tzur-Ilan N. The determinants of fiscal and monetary policies during the COVID-19 crisis. NBER Working Paper 27461. National Bureau of Economic Research. 2020. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w27461/w27461.pdf (дата звернення: 15.05.2023)..

48. Eurostat [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat> (дата звернення: 15.05.2023).

49. ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Sixth edition. Updated estimates and analysis. International Labor Organization. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_755910.pdf (дата звернення: 15.05.2023).

50. Official website of the IMF. World Economic Outlook, October 2020: A Long and Difficult Ascent URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/09/30/world-economic-outlook-october-2020> (дата звернення: 15.05.2023).

51. Orlik T., Rush J., Cousin M., Hong J. Coronavirus could cost the global economy \$2.7 trillion. Here's how. URL: <https://www.bloomberg.com/graphics/2020-coronavirus-pandemic-global-economic-risk/> (дата звернення: 15.05.2023).

52. Strategia zarządzania długiem sektora finansów publicznych w latach 2019-2022 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.gov.pl/web/finanse/strategiezarzadzania-dlugiem> (дата звернення: 15.05.2023).

53. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 15.05.2023).

54. Офіційний сайт статистики ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>. (дата звернення: 15.05.2023).

55. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885&title=InformatsiinoanalitichniMaterialiSchodoInvestitsiinogoKlimatuVUkraini> (дата звернення: 15.05.2023).
56. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: монографія / [Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот, Я. М. Столярчук, та ін.]; за заг. ред. Д. М. Лук'яненка, – К.: КНЕУ, 2011. – 703 с.
57. Свеженцев О.О. Методичні підходи до кількісної оцінки інвестиційного ризику / О.О. Свеженцев // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – 2012. – № 6. – С. 89 – 94.
58. Чуприна Л.В. Світовий досвід розвитку малого підприємництва та його використання в Україні / Л.В. Чуприна // Економіка та управління підприємствами. – 2019. – № 32. – С. 264-270.
59. Шевчук Л. Т. Регіональна економіка : навч. посіб. / Л. Т. Шевчук — К. : Знання, 2011. — 349 с.
60. Doing Business 2018 – С. 201, Doing Business 2019 – С. 211, Doing Business 2020 Economy Profile Ukraine – С. 4.